

Megjelenik a Társalkodóval minden héten kétszer: t. i. vasárnap és csütörtökön Előfizetni helyben a szerkesztő's kiadó tulajdonosnál uri utca 453dik sz. alatti Trattner-Károlyi ház első emeletében egybeült pedig minden királyi posta-hivatalnál. Az ausztriai birodalomba vagy külföldi tartományokba kívánatos példányok iránt csupán a bécsi cs. főpostahivatal utján történhetik a megrendelés. Az Értesítőben mindenféle hirdetésnek és közléstnek pontosan és jutányosan közöltetik.

FOGLALAT. Magyarország és Erdély. (Kinevezések és előléptetések; Országgyűlés: VII. és VIII. kerületi ülés: a választási tanácsok; üzenet a főrendekhez 's' választási tanácsok.)

Külföld. (Spanyolország, Schweiz.)
Értesítő.

MAGYARORSZÁG és ERDÉLY.

Őcs. s. ap. kir. fels. báró Hietzinger Károly status és confessionalis tanácsost sz. István-rend kis keresztjével díszesíti; Pomutz Szilárd orvosdoctornak, s a cs. kir. közönséges kóroda másod-orvosának a k. magyar tudományos egyetemnél a psychiatriából nyilvános rendkívüli fölvásások tarthatását, végre Szinge Mksa mármárosi k. sószállítási és a szolnoki szálfeladási egyesület számvevője és öcsese Szinge Mór vezetéknévűeknek, Zsengeryre változtathatását kegy. megengedni méltosított.

A. n. m. kir. udv. kincstár a német-ujhelyi pályafőnél megürlt harminczados állomásra Király Ferencz wiszmáthi vám- és harminczadhibatali ellenőt alkalmazta.

Schmidt Ferdinand koh-ellenőr dognácskai k. éreztől; Glanczer József láposbányai kohmester az oláhláposbányai és sztrimbuli ézüstbányák ideiglenes kohmesterré; továbbá Rochel Alajos bányagyakornok láposbányai kohmesterré; végre Berks Ferdinand felsőbányai éreztől felsőbányai kohmesterré alkalmaztatott.

ORSZÁGGYŰLÉS.

VII. kerületi ülés november 22dikén. Elnökök: Simon János Soprony, és Semsey Albert Sáros megyék követei; jegyzők: Aztatlos Pál, és később Szentkirályi Mór, Tárgy: verificationalis választvány és a választási tanácsok.

Elnök: sopronyi követ az ülést megnyitá annak jelentésével, mikép a nov. 19kei zárt conferentia határozata folytán a tanácskozó terem, és az abban tartandó esend és rend érdekében választvány bízott meg javaslatkijelölésére. — Jegyző: Aztatlos Pál pedig hitelesítés végett felolvasta a gróf Rhédey Jánosnak országgyűlésre meg nem lett hivatása érdekében határozott üzenetet. Ezen üzenetre Kossuth Lajos pestmegyei követ alkalmas megjegyzé: mikép ő az országgyűlésre megjelenési joggal bíróknak ezen jogát a k. meghívó-levelektől nem épen tartja felfüggeszhetőnek, mert ha például a kormány egyik vagy másik törvényhatóságot kitéledné is a meghívottak sorából, azért ennek tökéletes joga van a megjelenésre. — Ezután jegyző olvasta a verificationalis választvány határozatát. — Mellynek szerkezete ellen Sebestyén Gábor veszprémi követ sürgetett módosítást, kihagyatni kívánván t. i. ezen szót ez uttal: 's' a tilkos szavazattal választást a szokott módszerintivel kieserélni. Lukács Ignác temesmegyei követ csak a személyeknek nyujta be megbízó levelét, 's' az igazolási választványt csupán a követek névjegyzékét lajstromzó választványt kívánja nevezeteni. Pál János sopronmegyei követ ezen választványt szinte nem akarja azon jogot megadni, hogy a választás belső értékét bírálhassa; Révay Sándor b. turóci követ pedig e tárgyat az országos ülésben kívánja fölvetetni; Szentkirályi Mór, Ricz kifejtve, mikép ezen választványt nemcsak a követlajstrom készítése, hanem az is föladata, hogy adatot nyujtson a rr. kezébe az iránt: kik jelentek meg a megjelenésre jogosítottak közül, és kik nem, hogy a tábla ezen utóbbiak irányában keresetrendelhesen 's' ezt azért szükséges, hogy maga intézze a tábla, minthogy a kir. személynek e dologban nem mindig adott hiteles jelentést. Továbbá az elnököt felhívni indítványá aziránt jelenté: mi történt a részmegegyekkel, mellyek a meghívás ellenére mult országgyűlésen meg nem jelentek? Vidos János küldőinek azon kívánatát fejezé ki, hogy az igazoló választvány ruházassék föl a választások lényege fölötti bíraskodási joggal is, 's' hogy ekép azt, mit eddig a kormány a választási kihágásoknál biztosai által gyakorolt — e tábla saját hatalmával fogva intézze; egyébiránt pártolja a határozatot. Krónér Lajos (mosonyi k.) Szezítővszky Márton (baranyai k.) Babarcsy Antal (csongrádi k.) Szmercsányi János (árvai k.) Temesmegye értelmében kívánák az igazoló választványt vétetni, részint pedig Sopronym. nézetében osztottak; Szemere Bertalan Borsod követe pártolja a határozatot. Fejér követe Cserna Károly az igazolásra nézve törvényt kíván; mármárosi követ Aztatlos Pál pártolja a határozatot; Mártjássy Ágoston sárosi, Mocsosy Péter torontáli követek ellenzik ugyan a határozatot, de azért megbízóleveleiket a választványt

lajstromkészítés végett készek beadni; Bónis Sámuel szabócsi, Forgách Ágoston gróf pozsonyi káptalani követe nem ellenzik a határozatot; mire elnök a választványi határozatot a javasolt módosításokkal együtt elfogadottnak mondá ki.

Most következett az országgyűlési tárgyak egy ki legérdekesbje fölötti tanácskozás, 's' ez a választási elvek megállapítása; melly tárgyban Juszt J. turóci követ felszólalta következtében jegyzői toll Szentkirályi Mórira bízottván először is Somsich Pál baranyai követ kelt föl, említve, mikép alkotmányos kifejlődésünk korszakának nagyobb momentuma még nem volt a mostaninál.

Felsőszázad előtt megkezdett 's' a közelebb lefolyt 20 év alatt oly sok hazafiúi tüzzel folytatott politikai küzdelmek közepett annyira szétágazott vélemények, megtisztulva a viták 's' megértele az idő által, épen azon pillanatban egyestitettek a kegy. k. előadásokban, midőn a pártok magok különválna nagy esatára készülnek; de ez nem is lehet másképp; mert ha igaz, hogy hazánk boldogsága, vérünk jobb és szebb jövődjéje 's' cél, mellyre mindnyájan törekszünk: ugy bármely erős surlódások, bármely heves vitaközvetések után e célban kell találkoznunk, magány-érdekeknek a magasztos közérdekekbe belé kell olvadniok. És hogy e nagy momentum sok kérdésre nézve már jelen van, sokra nézve pedig közeledik, ez iránt megvan minden pártnak, meg a kormányzatsnak saját érdeme! — Tagadhatlan érdeme az ellenzéknek azon esekévség, mellyel annak idejében föl tudta ébreszteni a nemzet figyelmét, szembe mert szállni százados előítéletekkel 's' a töretlen utat be kezdette járni a reformok ismételten ösvényén; — de elvitázhatlan érdemök viszont a couervativeknek, hogy századok alatt erős gyökereket vert institutióknak rázkodtatás nélkül meg nem törtéhetett rögtöni változtatásába belé nem egyeztek; hogy az alkotmányos törvények paiza alatt szövődött köz és magán-viszonyokat kiméletlen szétszaggatástól megótták, 's' hogy ez által a felmerült reformi kérdések megvitására időt nyervén, min len rögtönzést megóttak 's' csak így tette egyedül lehetővé a békés átalakulást. A kormányzatsnak végre ritka tapintatu bölcseségét tanúsítja az, hogy a közéletben fölmerülő éles surlódásokat 's' heves vitaközvetéseket az alkotmányos korlátok közt tudá megtartani folyton; most pedig, midőn némely kérdések iránt az eszméket tisztulva, a kívánatokot határozottabban kifejtve ismerte meg; midőn arról győződött meg, hogy az életbe-léptetés ideje elérkezett, azt nemcsak nem gátolja, hanem önmaga mutatja az utat, 's' azon előállva maga indítja meg átalakulásunkat.

— Illy öszszehangzást, ezen szerencsés találkozását a kir. akaratnak a nemzet legfőbb ohajtásával nevezem én az alkotmányos kifejlődési korszak legnagyobb momentumának, mellyet hazafiúi pietással kell felfognunk; mellyben meg kell nyerni mind azon nagy eredményeket, mellyekért oly számos év során át folyt a küzdés; le kell szednünk azon gyümölcsöket, mellyeket a gondos kertész föllyügelése alatt megérlelt az idő 's' bevetni még szebb 's' jobb jövődjéjében ama földeket, mellyek gyomtól megtisztitva 's' fölzántva állítatnak előnkbe. Valóban tek. rendek, azon kiáradozó öröm, mellyben a nemzet oly elragadtatva tört ki, midőn trónról szólott királyának ajkairól legelőször hallá a magyar szót, tetézve azon kir. kegyelemtől, melly által a nemzet kedveltje, az egyhangulag kikiáltott nádor, ajándékozott e' honnak; ezen méltán kiáradozó öröm legszerencsésb szüleménye azon eseményeknek, melly által ezen nagy momentumnak kellő méltánylására előkészítették! 'S' itt engedjék meg a tek. rendek, engedjék meg kissé visszapillantanom a lefolyt utóbbi idők történetére, hogy ez által kifejlődésünk jelen állapotja, különösen pedig a kormány mostani eljárása inkább kitetszhessék. — A középkor harczi által, mellyek hazánkban is a viszávonás, irigység, önérdek indulatitól zaklatva dühöngtenek, mármár az enyészet tátongó örvényébe sodortaték e' hon, míg a történetek sora 1723 óta mostani uralkodó házukhoz szorosabban csatolt 's' egy biztosabb társadalmi lét kezdődött, mire gond nélkül eltöltött felszázad következett, — melly alatt nehéz napjait mintegy kinyugodni láttatott népünk; de új életre ébredett, 's' hogy ugy mondjam, ismét eszmélni kezdett akkor, midőn egy lángeszű fejedelemnek különben magasztos terveiben nemzeti létének vesztét gyanitá; és ez időben, az 1790 évben, kezdődött alkotmányos életünknek újabb epochája, melly idő óta nemzetiség és alkotmányosság körül egyesült mind azon nemesb tényező, mellyek törvényink szerint alkotmányos életre hivatvák; — külső háborúk, mellyek az egész mo-

narchia létét fenyegették, fölfüggeszték ugyan de el nem olták e' törekvést, és az 1825ki országgyűlés egyiránt tanúsítja királyaink vallásosságát 's' a nemzet alkotmányosságát, ez évtől már sebesb léptekkel haladt kifejlődésünk, míg végre természetes fokozatban mai pontjaig jutott el. A főnálló alkotvány lön mindenek előtt biztosítva, és a reformok után sovargó szózatok egyelőre vissza és a létező törvények megtartására utasítottak, míg az 1840ki országgyűlés végével a reform szükségére minden oldalról elismerve lön, és az előzvényes munkák elkészítése, javaslatok 's' tervek kidolgozása a nemzet képviselőjire bízott; de mivel e' mód a várakozásnak épen nem felelt meg, és az 1843ki országgyűlésnek oly kevés eredménye lön, a kormányzats megismerve a nemzet legelsőbb kívánságát 's' azok szükségéről meggyőződve önmaga lépett a reform mezejére, önmaga fogta föl a haladás zászlóját 's' vezérteni kész, mint vezérlellie kell, átalakulásunkat. — Tudom én azt tek. kk. és rnk, ezen eljárása ellen a kormányzatsnak tétettek és tétetnek kifogások; de részéről tökéletesen ugy vagyok meggyőződve, 's' itt a világ historija szól mellettem, hogy ha a kormányzats nemezősvényen halad 's' az első bármely magasztos nyilvánítások által indítványozott reformokban, a nélkül hogy azok megfontolására, megvitására lért, megérlelésére időt enged, beléegyezett volna, okvetlen oly rögtönzések következtek volna, mellyek fölött sajnálkozni kétségtelenül már is okunk lenne, sőt tán békes kifejlődésünket veszélyezteték; minden esetre kétségtelen a kormányzatsnak e' részbeni jó szándoka csak azért is, mert a jelen kir. előadások mellé csatolt kész törvényjavaslatok által tetteleg előlegesen 's' határozottan belé egyezvén némely kérdések megoldatásába világosan tanúsítja azt, hogy midőn józabb kifejtés és szabadabb megvitás végett elhalasztotta a nemzet kívánatának törvényesítettését, azokat csak megérlelni, de nem elmellőzni törekedett 's' e' részben szintolly jó akaratú ügyes tapintatot tanúsított, valamint most, midőn némely tárgyak iránt megtisztulva látja az eszméket 's' határozottan nyilvánulni a köz ohajtást, az illyeneket nemcsak nem halasztja továbbra, hanem részéről segédkezeket nyujt azok minél gyorsabb létesítéséhez is, teszi pedig ezt a már kész t. javaslatok közlése által, mellyekben a nyilvánult fejedelmi akarat az országgy. tanácskozások teljes szabadsága mellett biztos kalauzint szolgál. Azt is tudom, hogy e' legtisztább szándéku lépése a kormányzatsnak sem fog általános elismerésre találni, különösen találatni fognak olyanok, kik ez által a rendek kezdeményi joga megsonkításáról fognak panaszkodni, ámbár ezek ellen eldöntő erővel bizonyít a kormány azon eljárása, melly szerint az orsz. rendek kezdeményi jogát nemcsak kétségbe nem vonta, de az által, hogy a kir. előadásoknak csak némely pontjaihoz csatolt kész t. javaslatokat, többiek iránt pedig a rendek javaslatát várja el, — épen a törvényinkben biztosított közös kezdeményi jogot tetteleg ismeri el! — Egyébiránt ha arra figyelmezzünk: melly tárgyak fölött közöltetnek velünk kész t. javaslatok, ugy lehetetlen ismét a kormányzats hazánkat boldogító jó szándoka fölött legkevesebb is kételkednünk, avagy nem tárgyazzák e' ezek épen azon kérdéseket, mellyek iránt a nemzet a mult országgyűléseken annyi rokonszenvet mutatott; 's' nem tárgyazzák e' majd mind épen azon kérdéseket, mellyek vagy a nép, vagy annak egyik 's' másik osztályát anyagi vagy szellemileg közvetve érdeklik? Mellőzve az első pontot, melly a főnálló törvények vallásos záloga 's' melly által e' hon nagy veszteségének pótlására szólítatik, még pedig oly előzvények után, mellyek fels. urunk királyunk kegyelme által a nemzetnek mintegy karjai közé vezette azon férfit, ki csak egyedül volt képes oly ritka egyességben öszszeolvasztani a nemzeti választást; melőzve mondom az első pontot, mellybe foglalt kir. kegyelmeért hódoló bizodalommal áldozott már a hon, 's' mellynek emléket a magyar történetben nevezetessé vált nov. 12ke tartandja föl. — Nem adatik e' mindjárt a második pont alatt az élelmezés terhes és annyi zaklatással járó mostani módja megváltása iránt oly javaslat elő, melly a legszegényebb néposztályra terjeszti üdvös könnyítő hatását még pedig épen azon időszakban, midőn az élelmi szerek rendkívüli drágaságammal, a kincstár nem csekély javadalmától esik el ezen bekövetkezendő változás által? és ismét, hogy az orsz. rendek vetélkedve a kormányzats gondoskodjanak az adózó nép állapota javítása fölött, a 11dik pont alatt egy oly t. javaslat fölterjesztésére szólítatnak föl, melly az urbéri tartozások megváltása által e' néposztály sorsát virágzóvá tegye. A harmadik pont alatt az orsz. rr. közt

helyet foglaló egyházi és polgári osztályzat követelnek szavazata iránti intézkedésre szólítatnak föl, midőn ez által a kormány egy részről a 1608ki kor: utáni 1ső sarkalatu tcz. iránti tekintetét tanúsítja, más részről nem késik nyomban a 4ik pontban a kir. városok rendeztetése iránt egy határozott t.javaslatban nyilatkozni, s ez által egy olly kérdésnek törvényhozási megoldásába eleve belégyezni, mely eddigelé egészen a koronának vala föntartva, de mellytől a t. rendek a szabad kir. városok alkotmányos életét föltételezték, mi ismét világos jele annak, hogy föls. urunk az alkotmányos élet fokozati kifejlődését nemcsak akadályoztatni nem kívánja, sőt saját jogai átengedésével is elősegíteni kész. Ezt tanúsítja az Vik pont is, mellyben a nemesi birtok biztosítása körül részletes t.javaslatok tervezetnek, míg a 7ik, 8ik és 10ik pontok a személy és vagyombeli batorságot és gyarapítására szolgáló eszközök megfontolását ajánlják; ezek mind meg annyi a nemzet kebléből merített legforróbb kívánságok; végre a 9ik pont alatt a részek viszszaemelését gátló akadályok jelöltetnek ki s teljes bizodalommal szólítatják föl a nemzet ezek elhárításában közremunkálásra. Illy kir. előadások mint tények magok már elegendő zálogként szolgálnak arra, hogy a kormány az alkotmányos kifejlődést ohajlja s hogy e részben már ott állunk, miként nem arról vajjon? hanem csak arról lehet szó: miként? oldjuk meg a bonyolodott kérdéseket, a kir. előadások esatolványai pedig világos tanúja annak, hogy a kormány azon meggyőződésben van, miként vannak kérdések, mellyek megoldását halasztani káros volna, miknek könnyítését kész javaslatok által a legloyalisabb módon kívánja elősegíteni; s azért viszonzásul annyi jó akaratnak s igaz szándéknak, mellyet anyagi tekintetben is a legközelebbi időben tetteikkel bizonyított be, viszonzásul mondom, én fölhívom a tek. kar. és rendeket, hogy egy mielőbb fölterjesztendő választóköriában mindenek előtt a fölségének azon kegyelméért, mely szerint hiv nemzetéhez magas trónjáról magyar nyelven szólni méltóztatott, s ez által nemzetiségünk diadalát magas személyben szentesítette meg; nemkülönben azért, hogy a felejtethetlen nagy nádor halálával támadt nemzeti veszteségünket az által, hogy a dicsőültnek fiát a nemzet karjai közé visszavezette s a benne kiköltött új nádort kir. törvényes hatalmánál fogva megerősítette, lehetőleg pótolni kegyeskedett, meg azért is, hogy a kir. előadásokba a nemzetnek nemcsak legforróbb ohajlásait be foglaltatta, de biztosabb sikert kívánó azokat mindjárt törvényjavaslatokban terjesztette az ország elibe, hálás mély köszönetet szavazzanak s azt jelentsék ki, hogy illy üdvös tartalmu kir. előadások tárgyalásába azonnal fognak becsatlakozni, részünkről sem ohajtván egyebet, mint hogy a nemzeti forró kívánságoknak a fejedelmi akarattal illy szerencsés találkozására mielőbb megteremje dús eredményeit. Továbbá alkotmányos állásukhoz hiven, kéri meg urunk királyunkat, hogy a mult országgyűlésekről fölterjesztett, mind előleges, mind egyéb sérelmeket kegyes válaszával mielőbb megorvosolni méltóztatassék. Az így fölterjesztett föllírás után pedig nyomban nevezzenek ki egy orsz. választványt, mely a t.hatóságok által ezen országgyűlésre följelölt sérelmeket följegyezze és osztályozza s mielőbb tanácskozás alá bemutassa, hogy ezek is megállapodás szerint még ezen országgyűlés alatt a föls. elibe fölterjeszthesse nek és megorvosolhatassanak. Illy föllírás mellett tek. rendek egy részről alkotmányos állásunk méltóságát tartanok fön, más részről azon bizodalommal közelitennék fels. urunk trónjához, mely egyedül képes a kormány és nemzet közti viszonyokra csepegtetni azon életető kedvet, mely nélkül békés kifejlődésünk nagy munkája sikeres soha nem lehet, s csak így biztosíthatjuk azon eredményeket, mellyeket tölünk olly esengve vár e hon s mellyekért felelősek vagyunk a nemzetnek. Erre

Kossuth Lajos Pestmegye m. követe: „Nézetem Baranya követének nézetétől a választóköri irat terének mint föladatának egész philosophiájára nézve lényegesen különböztvén, előadása egyes részleteit tüzetesen taglalni nem szándékom. Ha a őszhangzó egységet lát is a kormány és nemzet között a teendőkre nézve, én ez egységet csak némi tárgyak kijelölésére nézve látom, de látok ezen tárgyak elintézésének irányára nézve olly végtelen különbséget, minő van az alkotmányos és absolutisticus irány között; — mit fájdalom! igen is gyakor alkalmunk lesz, az általa annyira földicsért propositionális esatolványoknál tapasztalni. En a választóköri irat nézve lényegben különböztvén Baranya követétől, egyes állításait nem taglalatom; hanem mondom azt, hogy olvasván Benthamot, a parlamentarista tactica philosophiájáról némi fogalommal gondoltam birni; de Baranya követének tacticája előttem annyira megfoghatatlan, miként nem lehet más választásom, mint vagy azt hinnem, hogy én e dolgokhoz semmit nem értek; vagy azt, hogy ő igen czélszerűtlen tacticát követ. — Ha más tenne illy indítványt, azt hinném: hogy a választóköri irat fogalmát s föladatát hibásan fogja föl; de Baranya követe igen jól tudja, mit akar; neki tehát azt mondom: hogy a csatát olly térére állította, mellyen nyernie lehetetlen.

Ő t. i. nem látta jónak a csatát azon térére állítani: akarunk e reform-diaetát, vagy ószerű gravaminalist?

hanem csak oda szeretné a csatát szorítani: több vagy kevesebb sérelmet rekeszünk e a választóköri iratba? Mert azt mondja: a mely sérelmekben már a mult országgyűlések megegyeztek, azoknak orvoslását sürgezzük; de az újakra ne szóljunk semmit, hanem tárgyaljuk a szokott gravaminalis választványok utján. — Baranyamegye követe igen jól tudja, hogy ha őt e térére követnek, akkor bizony Hales és Lodómia vissza nem esatoltatásánál meg nem állapodandunk; hanem bele megyünk részletes gravaminalis tárgyalásukba azon sérelmeknek, mellyek mivel újak, seb-fájdalmuk is legégetőbb. De Baranya követe ezzel nem gondol, mert neki minden vágyai és reményei itt csak a körül forognak: hogy talán a loyális elismerésünket igénylő események miatt egyik másik új gravaminalis specialitáská, az addressébe tételnél majd megbukik; s itt megbukván, újra majd föl sem kél. — Am tegyük föl, hogy ezélt ér, azesak tudhatja, hogy az ellenzék sem nem olly gyenge, sem nem olly bátoratlan, miszerint a téré csak úgy földadná; s mivel föl nem adja, tehát Baranya követéé lesz a dicsőség, hogy tanácskozásunkat mindjárt 1847ben ismét látott egy gátsba vitte, miszerint a nemzet 1847ben ismét látott egy ószerű gravaminalis diaetát. — Nem irigylem, de meg kell mondanom, mit értek e gravaminalis ószerűség alatt. Ertem azt, miszerint a nemzet mindíg csak tünde, hogy a törvények sértetnek; beelégedett az orvoslásnak utólagos sürgetésével; én biz elhiszem, hogy jó volna a nemzetet most is ezen ószerű szendergésbe belé ringatni; mert ennek ugyan a nemzet nem nagy hasznát vette; a mint orvosolatlan sérelmeink tömege eléggé bizonyítja. — Ezt nevezem én ószerű gravaminalis kerekvágásnak, mellynél a kormány nézve nincs valami kényelmesebb, midőn nincs valami különös kéri valója a nemzetől. De én azt gondolom, a nemzetnek e részben egy új stadiumba kell lépni, t. i. azon törekvés stadiumába, hogy sérelmek ne történhessenek. És meg vagyok győződve, hogy ezen törekvésnek legelső lépése is már némi befolyással lesz arra, hogy az orvosolatlan sérelmek is, az örökös sikertelen panasz stadiumában ne vesztegeljenek. — Ezen törekvésre a téré, nézetem szerint, mindjárt most a választóköri iratnál kell férfias határozottsággal elfoglalnunk; — mi az által fog megtörténni, ha t. RR. alkotmányos állásuk teljes érettségben kimondják a választóköri irat véleményüket az ország és országias állapotáról: ki a süker akadályairól s föltételeiről, de itt ezen szemponton tul, tractatusoktól, resolutióktól függő specialis gravaminalis vágásba magokat nem tereltetik. — En legálább meg vagyok győződve, hogy ha Baranyamegye iratát követnök, sem sérelmeink nem orvosolhatnának, sem reform-eredvényeket nem vinnénk haza; ellenben vagy egyik vagy másik kérdést compromittálnok.

Vagy talán azért állította Baranyamegye követe e lere a kérdést, miszerint elmondhassa: a felsége iránti loyaltásának indítványait az ellenzék megbuktatá. Amde én bizonyossá teszem Baranya követét, hogy mi hűségben a király iránt, sem ragaszkodásban az uralkodóház iránt magunkat senki által föllümlatni nem engedjük, s ha, mint reményem, bukik a baranyai indítvány, a hála és méltó elismerés meglesz, s nem ez, hanem a baranyai formák buktak meg.

En tehát ellenindítványt szándékozván tenni, s mint emlitém Baranyamegye követétől a választóköri irat föladatának egész philosophiájára nézve lényegben különböztvén, azt gondolom, nem rossz szolgálatot tesztek Baranya követének, ha az ő schemáját a lehetőség feledni iparkodom, s csak azt ohajtom, legyen szives minél többször illy tacticát követni, mert az ellenfél hibás manoeuvreje az éber tábornak legerősebb szövetségese.

Hazánk sorsának e fontos perczében a törvényhozási kötelességekre hivatva nehé föladatunk szerencsés megoldatásának első kelleihez vélem tartozni a körülmények komoly fölismerését, s a fönforgó viszonyok körül öntéjekezt: mellynek alapján munkálkodásunk irányára nézve a t. RR. akarata constatiozva legyen s ezen constatiozott nemzeti akarat a fejedelem irányában ünnepelesen nyilatkozzék.

En a királyi előterjesztéseket a kormány részről olly manifestationának tekintem, mellyel az országgyűlés munkálatának irány adatni céloztatik; s azért úgy gondolom, hogy a t. RR. választóköri iratban viszont azon iránynak kell pronuciáltatni, mellyet a t. RR. követni szándékoznak; de minthogy ez nagy részben a körülmények gondos fölismerése által föltételeztetik, szükségesnek látom egyszerűen, hogy a választóköri irat alkalmasok a t. RR. taglalás alá vegyék mind általában az ország állapotát, mind különösen erre vonatkozólag a mult országgyűlés óta követett kormánypolitikának egy általános irányát, mint tettekben vagy mulasztásokban nyilatkozott fölb momentumait; miszerint a kormányirányában ellenörködésre jogosított országgyűlésnek véleménye egy minmagunk előtt tudva legyen, mint felséges királyunknak tudomására juttathassék.

Az idő lejárt, midőn a választóköri iratok pusztá hálalkodó phrasissok körül foroghattak. Ez idő lejártát már a mult országgyűlés érezte, midőn a királyi előterjesztésekre adott választóköri iratban az ország állapotának hű képét, s az országgyűlés irány-szándokának ószinte vallomását adá. Azóta a körülmények s velők föladatunk fontosságá m g növekedtek, s azért én, ápoló kegyelettel ohajtanám fölfogatva látni az elődeink bölcsességéből hozánk átnyuló fonalat, ohajtanám fölfogatva látni, mindazon higgadt, de ép azért határozott erélyvel, melly egy részt, fejedelmünk, más részt saját alkotmányos állásunk iránti kötelességinkhez tartozik.

Fejedelmünk iránt a törhetlen hűség s fönséges házához bizalmas ragaszkodásunk kívül, mellynek ez országgyűlés első perczében, nemzeti közakarattal forrasozott új bizonyosságát aduk, tartom még kötelességünknek

a loyális ószinteséget, melly nélkül az alkotmányos hatalmak közti harmonia lehetetlen.

Magunk, és a minket bizalmával megtisztelt nemzet iránt pedig kötelességünknek tartom: szilárd férfiasággal elfoglalni, s megállani azon téré, melly, ha alkotmányos életünk több, mint ünnepeleges illusio, kétségtelen jogunkhoz tartozik, s mellyet egész terjedelmében a kormányunk is respectálnia kell, ha t. i. akarja, hogy támogatására a nemzetben avagy csak hajlam is ébredjen.

Ezen téré pedig, mellyet jogunkhoz számítok, nem más, mint azon álláspont, mellyről a nemzet akaratának súlyát irányadólag mindenre nézve mérlegbe vesse, a mi az ország állapotát érdeklí. A mely nemzet e vonalon alul áll, annak névben lehet, de valóságban nincs alkotvány. Ha volt idő t. RR., midőn a magyar országgyűlés legfőbb hivatása akkint értelmezett: „Quod sit salutare relevelandum gravaminum remedium“, ha volt idő, midőn a törvényhozás népa-tyáskodó gondoságának határául a szegény adózó nép megmaradhatása volt kitzúve; ezen szük értelmezés korán tul emelték nemzetünket az események, tul a fejlődő szüksegek kényszerítősége, minélfogva szentesített törvényvel biztosítottuk: hogy csak törvény szerint kormányozhatatunk, törvény pedig nélkülünk nem hozhatik. En ennyit igénylek a t. Rendeknek, de ennek valóságga kell lenni, igénylem ezt egészen, teljesen, reservata nélkül, hijány is csorba nélkül. Ez pedig nem teljes, ez nem valóság, valamedig mi a felsége hozzájárultával egy, és más dologban törvényt hozunk ugyan, de aztán a kormány egyben törvényt nélkül, tehát a nemzet befolyásának kirekesztésével, másban törvény ellen, tehát a nemzet akaratát elleni intézi az ország dolgait, az országgyűlés pedig, sértett törvények orvoslásával vesződve, perekhez, de nem törvényhozáshoz illó ügyvédi harczokat kénytelen vinni a constituált hatalmak korlátai fölött. En én szerencsésnek tartom magamat olly megélt képviselhetni, mellynek meggyőződése, hogy a jelen országgyűlésnek, multán amaz alkotmányos álláspontól indulva, az ország állapotának jogszerűségét számon vette, ügykezetét a nemzet országos jogainak gondos megőrzésén kívül, főképen az alkotmányos élet kifejtésére, a honpolgárok különböző osztályai közérdekeinek egyesítésére, az ország szellemi és anyagi javának előmozdítására, szóval: nemzetiség s alkotványosság alapján czélszerű reformok eszközésére kell irányoznia, annyival is inkább, mert én ebben találom föl egyszersmind ama szomorú de szent kötelességünk sikerének is biztosítását, misz rint hivatva vagyunk orvosolni az ország sérelmeit, de orvosolni, hogy az orvoslás valóság, s a recidivák ellen biztosított legyen.

E szempontokból, és ez irányban vizsgálván a királyi előadásokat, nyílt ószinteséggel vallom meg, hogy midőn a felsége több olly ügyek tárgyalására hívja föl az ország rendet, mellyeknek elintézését ne a nemzeti közvélemény, a nemzeti közohajlások közé emelje, s korunk kitünő föladatának kijelölt; ennyiben a királyi előadások nemcsak a nemzet szándokával s akaratával találkoznak, hanem egyszersmind a felsége részéről a nemzet reform-célzatu törekvése iránt rokonszenvet s hajlandóságot tanúsítanak. És én ezt nemcsak méltányoló háával ismerem el, sőt egyenesen kimondom még azt is, hogy a felségének e kegyelmes hajlandósága előttem sem nem új, sem nem meglepő, mert hiszen szint illy szelleműek voltak már a mult országgyűlésre adott királyi előterjesztések is, miket a nemzet annyi örömmel, annyi reménnyel fogadott.

Es mi hallottuk a királyt fölszólítani a nemzetet, hogy atyai szándokának jeleit, a királyi előadásokat, fogadjuk ez uttal is bizodalommal. E fölszólítás volt az első magyar szó, mellyet e nemzet királyának ajkáról hallott lezengeni; — és midőn e királyi szavakkal nemzeti létünk szentesített elismerésének diadalérete szívünkbe száll, midőn nádorválasztásunk megerősítése által nemzetünkkel az uralkodóház utóbb constitutionalis kötéssel frigyessül, lehetetlen, hogy keltőzetett készséggel ne adjuk meg, mire a magyar király hű magyarjait magyarul szólta föl: a törhetlen bizalmat felséges személye, s atyai szándoka iránt.

De minél ószintébb elismeréssel fogadjuk a királyi szándok imé nyilatkozatát, annál nagyobb kötelességünk a felségének nyílt ószinteséggel elmondani, mik azon akadályok, mellyeknek el kell hártatniok, hogy királyi szándoka teljesedjék; mert hiszen az ország illy szellemű királyi előadásokat már mások is látott, s még is csak kevés eredmény mérsekelhető a meghusult remények fájdalmát. A siker föltételeinek e kijelölésével tartozunk az ország méltó várakozásának, mely a késedelem viszélyeinek kinos éretében ez országgyűléstől eredményt vár, de veszteségnek s nem eredménynek venné az új törvények bármely halmazát, ha azoknak irányára nem volna nemzet s nem alkotványos; de tartozunk a siker föltételeinek im e kijelölésével a felséges uralkodó ház iránti ragaszkodásunknak is: mert egy gondos pillanat Európa s a monarchia viszonyaira, egy pillanat a politikai láthatáron olly olvashatólag föltűnedező jel-ekre, lehetetlen hogy minden embert, a ki ép értelemmel bír, meg ne győzzön, miként a felséges ausztriai ház jövendője, Magyarország alkotványos kifejlődésével a legszorosabb kapcsolatban áll. En ezt szükségesnek tartam tektes Rendek kimondani; mert ugy országunknak mint a királyi háznk érdekében vélem lenni, hogy komoly meggyőződésé vájék, miként az, a ki Magyarország közügyeit vagy alkotványosságában csorbítani akarná, vagy reformokot nem akarna, vagy azokat nem alkotványos és nemzeti irányban akarná, s megtehet, hogy valamely id-genszerű kormányrendszer mechanizmusának támogatásán dolgozzék, de az uralkodóház érdekeinek biztosításán nem lg ék.

En t
elhárítása
nemzet o
elején kit
zem orsz
En
tossága
kénytelen
tagadhatl
ban, mel
lemnek
szonyait
tályos bel
által bizo
jen. Inner
dekeivel
a kormán
dekeink n
monarchia
vezérlő p
nemzetnek
Amde
lényegese
triai mona
viszonyt j
mivel az
örökítésé
viszony sz
dóház jöv
tionalis
hatalmas
nem szab
lást, és a
számára
tositattak
országos
részről s
a szövets
jutottunk
jogszerű
miként az
dekei, az
gyakorta
mellőzése
ket az au
Amde én
gadam; s
gálatot te
ni, mintha
ségképp el
En e
sével ism
mondott
dése az o
ges; és a
rogna fö
nak, ezen
sége tar
nem ama
a szomsz
lakját meg
ellentéte
kat is ütk
hogy ama
nak, utól
lyek azon
a birodal
lönbözne
mányzat
lább meg
nem jó v
ges fél a
vezetetik
nem tartó
sem az eg
a feszült
összes bi
erősebb k
tiségeink
zelemroko
szives ha
megnyugv
sága, sőt
kedendő
lapot. —
mert nem
mellyet én
ben is saj
készség n
kek kiegy
részben le
érdekeink
nem kíván
dalmi tar
lati viszo
szer diver
Ezen
kotványos
tosítani, m
tesítve, k
gész törv
len, tehát
nem ren
Azon
zen sarka
felel; nem
ki ezt ne
dásba ver

En tehát az akadályokat elsorolando, melyeknek elhárítása nélkül, egy a királyi szándoknak, mint a nemzet ohajtásának teljesedése bizonytalan, a beszédem elején kitűzött szempontul indulva kötelességemnek érzem országunk állapotának vázolatába bocsátkozni.

En—mindenek előtt országunk jövődjéről, s a leglényegesebben azon viszony érdekli, melyben mi az ausztriai monarchia tartományaihoz állunk. Senki nálamnál e viszonyt jobban nem tisztelheti, s pedig nemcsak azért, mivel az fejedelmünk egységének az 1723: 2ik t. cz. megörökítésével szentesítve van, hanem azért is, mivel én e viszony szövetségében látom ugy hazánk, mint az uralkodóház jövődjének biztositását, sőt látom annak constitutionális kifejlődésében az európai civilizációnak egyik hatalmas pajsztát; de ezen tisztelet és ragaszkodás miatt, nem szabad szem elől téveszteni azon országos önállóságot, és azon jogokat, melyek e viszony mellett hazánk számára az 1790: 10ik t. cz. királyi szentesített szóval biztositottak. E viszony a fejedelmünk egységének, s nem az országos önállóságot illető viszony, a viszony egyik részről sem az alárendeltségnek, hanem a barátságának a szövetségnek kedves viszonya: és mégis fájdalom! oda jutottunk, hogy sokan ép e viszonyban keresnek hazánk jogszerepének akadályait, mivel hogy tapasztalják, miként az érdekek találkozásának eseteiben, hazánk érdekei, az ausztriai örökös tartományok vélt érdekeinek gyakorlati alárendeltségnek, s igazságos kívánatainak elmozdítása azon ürügyekkel mentegeltetik, hogy teljesítőkét az ausztriai tartományokra való tekintet nem engedi. Amde én ezen imputatio alaposágát a legkeresztényebben tagadom; sőt állok: hogy az uralkodóháznak rossz szolgálatot tesz, a ki azon véleménygyekszik terjesztetni, mintha hazánk jogszerepét Ausztria érdekei szűkítségképp ellehezhetnék.

En ez keretben tagadom; lelkem erős meggyőződésével ismétlem, mit a KK. és RR. táblája 1844ben kimondott, hogy a magyar alkotmányos élet teljes kifejlődése az örökös tartományokkal viszony mellett lehetséges; és állítom azt, hogy ha e tekintetben nehézségek forognak fön, ha érdekeink itt ott ütközésben lenni látszanak, ezen nehézségek és ezen ütközés, nem a szövetséges tartományokkal viszony természetéből erednek, hanem ama kormányrendszer divergens irányából, mely a szomszéd tartományokkal találkozásunk historiai alakját megváltoztatva, a magyar alkotmányossággal irány-ellentétbe jött; s e divergentia által érdekek-találkozásinkat is ütközésekbe ragadta. Fájdalmas, de természetes, hogy amaz absolutivus változástól előbb divergentiáknak, utóbb érdekek-ütközéseknek kellett következni; melyek azonban nem onnan származtak, mintha érdekeink a birodalmi tartományok érdekétől természetesen különböznenek, hanem származtak onnan, hogy ama kormányzati rendszer által különbözőkké tétetnek. En legálább meg vagyok győződve, hogy ha ezen változás közbe nem jöve; s ennek következtében az egyik szövetséges fél állapotának kifejlődése mesterkélt irányban nem vezetettik, a másik pedig természetesen fejlődésében föl nem tartóztatik, sem érdekeink ütközésbe nem jönnek, sem az egy fejedelmet törhetlen hűséggel uráló népek között a feszültségnek semmi faja nem léteznék, sőt inkább az összes birodalom egyes részei, nagyobb érdek-egység, erősebb kölcsönös bizalom kötné össze, s külön nemzetiségünk megőrzése mellett velök az alkotmányosság érzelmekön alapján a polgárisodás s közös jólét legszives barátságában találkozná, mindnyájan azon közös megnyugvásnak örvendhetnénk, hogy érdekeink rokonsága, sőt ugyanazonossága nyújtja a királyi szék növekedendő erejére s dicsőségére is a legrendihetlenebb talapot. — Van pedig jogom ezt hínni annyival inkább, mert nemzetemet mindenkor azon hajlam lelkesítette, — melyet én — s azt hiszem a t. Rendek mindnyájan jelenben is sajátunknak vallunk, miszerint részünkről minden készség megvolt és megvan: a különválni látszó érdekek kiegyenlítésére örömet nyújtani segédkezett, csak a részben legyünk biztosak, hogy ezért országos önállóságunk érdekeink javítása, vagy épen alkotmányosságunk áru nem kívántatik; illy ár követelése pedig nem a birodalmi tartományok derék nemzeteitől, nem a kapcsolati viszony természetéből, hanem csak ama kormányrendszer divergens irányából eredhetne.

Ezen kormányrendszernek saját belügyeinkre is alkotmányellenes befolyásától akarták őseink e hazát biztositani, midőn az 1790: 10. t. cz. királyi akarral is szentesítve kimondották, hogy hazánk szabad ország, s egész törvényhozási és kormányzati rendszerében független, tehát semmi más országnak avagy nemzetnek alá nem rendelt.

Azonban fájdalom, de ki kell mondanom, hogy ezen sarkalatos törvénynek az élet, a valóság meg nem felel; nem gondolom, hogy volna közöttünk valaki, a ki ezt ne fájlalná, vagy épen állításom valóságát tagadásba venni akarhatná; de ha még is valaki magában

erre kedvet érezné, ám tessék — gondolom sokan leszünk, kik a keztűt fölveszszük. — Azt hiszem, hogy a bizonyításnak — fájdalom! — szűkében nem igen vagyunk. A lényt tehát, hogy az 1790: 10. t. cz. nem valóság, ki kellett mondanom t. Rendek, mert nem ismerem kártékonyabb dolgot, mint önmystificatiót, melyel az élet kiáltó ellentétben áll; míg ellenben a bajnak himezetlen fölismereése, az orvoslásnak legelső föltétele.

Ezen tényből t. Rendek sokféle bajoknak egész özöne forrász ki. — Es innen az örökös tusa a nemzet és kormány közjogi hatalmának korlátai fölött, mely illy mértékben a világon sehol sem fordul elő, s nálunk is csak azért van, mivel az 1790: 10. t. cz. nem valóság, s mert a birodalmi fő kormányhatalom rendszere az alkotmányossággal összhangzásban nincs. Azt hiszem t. Rendek, ezt már egyszer ideje volt tisztán kimondani, kivált a reformokra hivatott országgyűlés elején, mert a minő igaz, hogy hazánk jövődjére a nép iránti igazságtól, s az alkotmányos élet organicus kifejlődésétől függ; olly bizonyos az is, hogy ez irányban haladási célzataink fő akadályai amaz absolutivus befolyásban van. Ez ollyan thesis, melyet, azt hiszem, nem kell hosszasan bizonyítgatnom. Az alkotmányos nemzet minden reformot, minden új institutiót természetesen akkint ohajt intézni, miszerint a nemzeti szabadság támasza s az alkotmányos kifejlődés igényeivel összhangzásban legyen; ama nem alkotmányos kormányrendszer ellenben befolyását oda intézi, hogy minden új institutiót saját hatalmát öregbitse.

Amde azt mondhatná talán valaki: ha igaz, hogy ezen kormányrendszer — mert rendszerről szólok — illy befolyással van hazánk ügyeire, hasztalan szóvalunk föl ellene, mert hiszen végül analysisben e p. nasz fölött is ő határoz. — De nem hasztalan t. Rendek, nem hasztalan; mert van bizalmunknak olly oszlopa, mely e ren. szerek is fölött áll. Es ez a királyi szék, és az uralkodó dynastia érdeke. En nem lehetem t. Rendek, hogy az uralkodóház hű népeinek loyális szözata által figyelemzetve, ezen rendszer föntartását saját érdekében lenni találhassa. Mert hiszen minő érdek javasolhatná azt? mit nyújt ezen rendszer a királyi háznak a gyanánt önmagáért? nyújt talán korlátlan országzásti hatalmat? nem: mert hiszen az illy kormányrendszer bureaucratiai mechanizmusa szüntolly vagy talán még nagyobb korlát, mint bármely népszerű alkotmány, de természetesen nem a szabadság érdekében s azon különbséggel, hogy az alkotmányosság korlátai pötlökül nyújtják a királyi széknek a szabad népek határtalan szeretetét; de a bureaucratiai mechanizmus korlátai semmi pötlököt nem adnak, mint épen a bureaucratia. — Vagy talán külsőt és suprematiát nyújt e rendszer a királyi háznak? nem t. Rendek! — Elannyira nem látom én ezen rendszer föntartását a feisleges uralkodóháznak érdekében azonosítva, hogy inkább azon véleményben volnék, miként az leszen a habsburgi ház második alapítója, ki ezen rendszert constitutionális irányban reformálnádja.

Ezeket elmondanom készetvett a hűség, és loyaltás indulata, melyben magamat senki által fölülmutatni nem engedem; a t. Rendek pedig bocsássanak meg e viszonyok hosszabb taglalásáért azon indulatnál fogva, a melyből forrászott, taglalásomnak corollariumát abban pontosítván össze, hogy a királyi szándokkal találkozó haladási célzataink sikerének egyik fő akadály a, hogy az 1790: 10. t. cz. nem valóság.

De van még egy másik akadály is; és itt már csak saját kormányunkkal s nem a taglalt idegenszerű kormányrendszer befolyásával van dolgunk, mert ezen befolyás hazánk organicus alkotmányos kifejlődését akadályoztatja, de hogy pozitív sérelmek követessenek el, az nem parancsolhatja.

Ezen második akadály pedig abban áll, mit az ország Rendek már az 1825diki országgyűlésen kimondottak, s azóta 5 országgyűlés ismételt, hogy t. i. „Ambár mi a közboldogság nevelésére, s az ország javára célzó kegyelmes királyi szándoknak előmozdítására a leghajlandóbbak vagyunk, előre látjuk még is, hogy minden törekedésünk sikertelenek, s min en most hozandó törvényeink is bármely böcsék legyenek, egyébkint fogatlanok lesznek, ha csak alkotmányos létünknek hol egy hol más oldalról megrendített talpköve igazságos sérelmink orvoslásával meg nem erősítettik.”

Ez t. Rendek mély igazság, mert hol a törvény nem szent, s végrehajtása nem bizonyos, ott a törvények hiába alkotnak. S azért a törvények szentsége olly alap levén, mellyen alkotmányos életünk nyugszik, ezen alap épségének követelését mi hagyományul kaptuk öseinktől. Ezt nem szabad föladni, nem szabad elhanyagolnunk; mert az alkotmányos létet a bizonytalan jövődjé semmi reményeiért sem adhatjuk föl. — Senki nálamnál jobban nem örvendene, ha itt a nemzet képviselőivel szemközt egy felelős parlamentarizmus állván, ezen állás magában biztositana, hogy a mi multakat bizton feledhetjük, mert jövődjönket nem t. szik bizonytalanán s zavartalanul vihetnők a reform munkálatát; és én az illy kormányt megyei institutióknak lényegével tökéletesen összeegyeztetvén vélném, az alkotmányos lét e postulatumnak valóítására, minden erőmet fölajánlom; de az is tagadhatlan, hogy ha bár ez valósitva volna is, a kormánytól törvényeink szentségét számon kérni mindig és minden időben első kötelességünkhez tartoznék. Mennyivel inkább nem szabad mellőznünk azon alapot, melyet az előbbi országgyűlések szent hagyományul biztanak hű kezeinkre, midőn sajnosan kell tapasztalunk, hogy sarkalatos sérelmeink annyi országgyűlésen által orvosolatlanok maradtak. — S azért én ez alkalommal is mellőzheden kötelességünknek tartom ő felségét aláztatlan figyelemzetni, hogy minden igyekezetünk ingatag alapon áll, valaméddig a mult országgyűlések által passzolt s még mindig orvosolatlan sérelmeink elhárításával a törvények szentsége s a törvényszerű állapot nem biztositatik.

Amde ha már ez is mulhatlan kötelességünk, ám-bár az időnek balzam- írja sok sebnek égető fájdalomt enyhitgetheti, mennyivel mellőzhetőbb kötelesség még a jelen állapotára fordítani figyelmünket, s a kormányt mult országgyűlés óta követett politikáját taglalás alá venni.

Nem levén czélomban a válaszfölratot specialis gravaminális tárgyalás vágásába terelni, azon számos tettek s mulasztásoknak, melyekkel az ország serves állapota legujabb időben is súlyosbított, mind egész sorozatban tárgyalását más időre tartom fen; s itt mindig csak azon szempontból indulva, hogy mi az országgyűlésen népszerű reformokat és sikert akarunk alkotmányos irányban; e sikernek akadályaira tehát a fejedelmet figyelemzetnünk kell; egy tényt abstrahálok, mely azon akadályt kétségtelenül constatirozza, s ezen tény az: hogy köz és magánjogi viszonyainkban most is a törvényhozó hatalom mellőzésnek, a kormányhatalom garantia nélkül egyoldalú terjeszkedésének, s az alkotmányos biztositókat képező institutiók erőltetésének anticonstitutionális irányú tapasztalható. — Ennek bizonyításul a sokak tömegéből csak három fő momentumot említek:

1.ör. Hogy a főispáni hatóságok s ezzel szoros kapcsolatban levő megyei szerkezetnek az 1723: 56. t. cz. megállapított consistentiája körül az 1536: 36 t. cz. s a törvényhozás mellőztével az administratori rendszer behozatalára tett intézkedések által alkotványunk biztositékainak megnyugtató érzete csonkított.

En most e rendszer részletes taglalásába, a szükséges törvényhozási rendelkezés kijelölésébe nem bocsátkozom s ezt későbbre tartom fön, annyit azonban meg kell említenem, hogy akármilyen véleményben legyen is a dolgról valaki, köv. tényeket nem tagadhat. 1. ször: Hogy a mi eddig kivétel gyanánt a nemzet által itt ott türetett, az most a törvényhozás mellőzésével szabállyá emeltetett. 2. ször: Hogy azon alkotmányos méltóság, melyet a törvény megkér moderátorának nevez, a főispán, — mint illyen egyszersmind országgyűlési tag, tehát elmozdíthatatlan törvényhozó, innen van, hogy a historia mind ekkorig arra példát nem mutatott, hogy valamely főispán a törvény által kiszabott uton kívül elmozdíthatott volna. S valóban hibás fogalom az, mintha a főispán rendelése volna a megyei elembe a kormány nézeti organumának lenni, őt a törvény nem felsőbb intések engedelmessé organumává, hanem csak törvényektől függő elmozdíthatatlan constitutionális méltósággá teremtelte, miként az az örökös főispánság institutiója is mutatja.

Nem uraim! Nem! a főispán alkotványos hivatása az, hogy a megyei szerkezet jogainak a kir. szék előtt támasza, a megyei rr. né az uralkodó ház iránti hűség forrasztó kapcsa s pártok fölötti állásával a természeténél fogva itt ott viharosabb popularis élet szenvedelmének moderátora legyen. Ez ő t. rr. a törvény szerint s nem a változó kormánynevezetek elmozdítható organuma; ő moderátora megyének s mint illyen törvényhozó.

Már most mit csináltak? maradt törvényhozó, de az nem maradt, a mi ezen törvényhozási állásának alapja s föltétele t. i. megyei moderátor; s a megyékben az alkotmányos függetlenségű főispán helyett kormánynevezetektől függő elmozdítható administratorokat állítottak, pedig ama két mineműség egymástól válhatlan kapcsolatban van, sőt az első a másodikat föltételezi.

Hogy aztán ezen procedurából minő mindenféle bajok következtenek: hogy hol van a határvonal, mely a kormány szándokát az egyednek személyes viszszaeleseitől elválasztja, hogy ezen egész dologból nem lett az ürügyül használt rend s jogigazgatás, de mind ezek részletes taglalását s adatokkalal bebizonyítását másoktól halasztom s most csak annyit mondom, hogy ha a kormány a főispáni méltóság álladalmára nézve változtatást, ha magának a megyei szerkezetbe nagyobb befolyást tart szükségesnek, itt van a törvényhozás, itt szóljon; de szóljon alkotmányos alapról alkotványos irányban, szóljon garanták nyújtása mellett! — majd meglátjuk — de a törvényhozás mellőzésével a főispánságot ne darabolja, mert ez alkotványellenes iránynak bizonyosága. Ha sikert akar a kormány ez országgyűlésen, ha constatirozni akarja, hogy irány a alkotványos: megvárhatnók loyaltásától, hogy a dolgok törvényes rendtől orvosolva-sürgető föliratok nógatása nélkül is helyre állítsa, ez volna illő azon hangulat-hoz, mely a kir. ház s a nemzet között ez országgyűlés elején kifejtett. Ezen remény egyik ok, miért nem akarok, ha nem provocátumot, a tárgy fölött ez alkalommal részletes gravaminális discussióba bocsátkozni, mert én nem gyönyörködöm a multak sebeinek fölszaggatásában, én constitutionális eredményeket ohajtok, azért ha a jelen megóva s a jövődjöt biztositva látnám, a multakat örömet nyugodni hagyánám, de ha nem; nem.

Második bizonyító momentum gyanánt említem a kapcsolott részek közgyűlésére nézve a szavazati jog körül, ismét a nemzet alkotványos befolyásának mellőztével, egyoldalúlag tett kormányrendeletkezést; kegyes figyelmét kérem a t. rr. nek azon szempontra, melyből én a válaszfölratról kiindulni ohajtok; ezen szemponton én a válaszfölratot részletes gravaminális kerekvágásba vonni nem akarom, hanem csak azon akadályok kijelölése mellett kívánok maradni, melyek reformtörekvésinknek, tehát a kir. szándoknak is sikerét bizonytalanná teszik.

Azért a jelen kérdésre nézve is annak vitásába, hogy a kapcsolott részek viszonyai kívának é? s ha igen, minő rendelkezést? nem ereszkedem; de még csak abba sem ereszkedem: vajjon a kapcsolott részek közgyűlésének rendezése a törvényhozás köréhez vagy pedig a kapcsolott részek privát jogához tartozik? hanem csak azt álltom, a mi senki sem fog tagadhatni, hogy t. i. a kormány egyoldalú rendelkezési hatalmához semmi esetre sem tartozhatik, s mivel a kormány ekként rendelkezett, az alkotványos nemzeti befolyás mellőzésének anticonstitutionális irányát árulta el; az pedig tagadhatlan, hogy míg ez így leszen, míg a kormány a reformok irányára nézve a nemzet alkotványosságával har-

moniaha nem jó, addig örökös tusa mezején fogunk forogni 's organica kifejlődését nem eszközölhetünk.

Harmadik bizonyító momentum gyanánt említem az 1836: 21. cz végrehajtása késelemét 's azon tényt, hogy a' vallás tárgyában 's a' váltó ügyekben hozott újabb törvények hazánk határvívidékei részében, hol a' végrehajtás nem a' nemzet organumai által közöltetik, törvényeket még csak ki sem hirdették, minden reformtörekvés sikere bizonytalan.

De ha meggondolom, ugy a' királyi előterjesztésekben kijelölt, mint a' nemzet által képviselőinek meghagyott teendők sokaságát és fontosságát; ha meggondolom azon sokféle kapcsolatot, melyben ezen tárgyak a' közállomány sokoldalú viszonyaival complicálva vagynak, lehetetlen az ohajtott siker harmadik akadályá gyanánt meg nem említenem azt, hogy nekünk csak minden harmadik évben van országgyűlésünk. En valóban képzelnem sem tudom, miként lehet a' vagy csak gondolni is, hogy évenkénti országgyűlés nélkül, melyet másutt, mint Pesten tartani képtelenség, a' fejünkre tornyosult reformügyek organicus elintézéséből nemzet és kormány becsülettel kivergődheessen.

Ezket kívánám a' választóíratban fölhozni, mint azon abnormis állapot jelenségeit, mely a' nemzet és király által közösen ohajtott siker biztosságának kétségtelen akadályá, annak világos kijelentése mellett, hogy mind ezekre nézve ő felségéhez külön fölterjesztésekkel járulni kötelességünknek ismerendjük.

Ez megtörténvén, a' királyi felség törvényszerűségében vetett azon bizodalmanál fogva, hogy a' főnforgó akadályok elhárításával a' sikert b' ztosítani méltóztatik, arra hívom föl a' rret, hogy a' választóíratban kimondván véleményüket az ország 's országglás állapotáról, mit ki kell mondaniok, ha országgyűlési hivatásukat resignálni, 's a' nemzet három éves politikai életét ignoiálni nem akarják, mit, azt hiszem a' nemzet képviselőinek tenni egy kissé még is bajos volna, mondom ez megtörténvén, arra hívom föl a' rret, hogy munkálkodási irányunkat tetteg constatarozandók, azonnal fogjunk hozzá ugy a' kir. előadásokban kijelölt, mint az ország szükségei által igényelt egyéb reformok tárgyalásához; részemről kijelentvén, hogy e' tárgyalások közben az örökös tartományokali érdek-találkozás eseteiben a' pragmatica sanctiónak, de egyszersmind az 1790: 10. t. cz. ügyelemben tartása s hazánk önálló jogainak megóvása mellett a' méltányos kiegyenlítésre örömezt nyujtandok segédkezel, de nem tiltkolhatom el azon meggyőződésemet, hogy ezen kiegyenlítés végtelenül könnyítették ha a' birodalom kormányá a' tetteg elhagyott alkotmányosságához visszatérne.

Ezek azon észrevételek t. rr. melyeknek szellemében kívánám a' választóíratot lehetségig rövid pontozásokban szerkeszteni. Alakjára nézve azon véleményben vagyok, miként szorosán szemügyön kellene tartanunk, hogy a' választóíratnak ugy tere, mint földadata lényegesen különbözik azon föl ratokétól, melyek formulált törvényjavaslatokat terjesztenek föl királyi helybenhagyás alá; — ezek tractatus tárgyai a' kormány 's a' nemzet között. Ellenben a' választóírat a' nemzet véleményének nyilatkozata az ország 's országglás állapotáról. Az pedig, hogy a' nemzet minő véleményben van erre nézve, természetesen nem függhet resolútióktól, nem függhet tractatusoktól. — Hogy mi azon tárgyakból, melyekről intézkedik, a' választóíratban kimondjuk véleményünket, mit, mennyit, mikép, 's mily részletekben veendünk egyesenes törvényalkotás végett tárgyalás alá, ez kezünkben van, 's tökéletes épségben is kezünkben kell tartatnia, az természetes; 's hogy aztán vég eredményben minő törvény fog e' tárgyakban alkotni, ez tractatus dolga, 's annál fogva ez resolútióktól is függ; de az, hogy minő a' mi véleményünk az ország állapotáról, 's minő irányt vonunk le magunknak ebből? ez későbbben 's jövendőre nézve szenvedhet olyan módosítást, a' mint a' kormány specialis tárgyakban a' nemzet jogszerű kívánatai consummált elfogadásra találnak vagy nem — mondom consummált elfogadásra 's nemcsak biztató reményekre, mert azon már túl vagyunk, hogy e' keltőt aequivalensnek vennők, hanem jelenre nézve véleményünk resolútióktól nem függ. — Ez, gondolom, nagyon világos. És ez e' lényeges különbség a' választóírat, és más föl ratok között. En tehát ezen különbségre ügyelve, nem szeretném a' választóíratot törvényjavaslati csatolmányokkal összekötni, már csak azért sem, nehogy azon országos véleményi manifestáció, mely a' választóíratot képezi, törvényjavaslati csatolmányok miatt, vagy ezeknek tractatusis elintézése a' választóírat m att fölakadjon. Továbbá azt sem szeretném, hogy választóíratunkban annak elszám'ására terjeszkedjünk, mit fogunk mi a' királyi előterjesztések egyes pontjaira cselekedni; mert ez mondhatlanul eldarabolt specialis tárgyalásokba sodorhatna; aztán az illy elszám'lás rendesen vagy igen sokat, vagy igen keveset mond, 's én megvallom, szeretem, ha a' Rend-k keze e' részben szabadon marad. Sohasem tanácsos jobban megkötni kezünket, mint épen szükséges. Volt i. ó. m dón az országgyűlés a' választóíratban a' fölveendő tárgyak sorozata iránt vitakozott, 's azt még resolútió alá is bocsátotta. En ezen példát nem szándékozom követni, és sohasem leszek hajlandó tractatusra bocsátani azt, a' minek eszközlése minden tractatus nélkül itt e' tábla többségének kezében van. — Tegyük t. rr. és sohas tractatusunk arról, hogy mit fogunk tenni. Ez az én hitem.

Ezeket a' választóírat oeconomia' ára nézve ekként megjegyezvén, tartalmát illetőleg rövid reasumtáka foglalom indítványaim l'nyegét. Kívánom tehát a' választóírat szerkesztésének alapjául következőket elfogadtatni:

1or, Hogy örömmel és teljes készséggel fogunk munkálkodásunkhoz, ezen törvényes idő alatt összehívott országgyűlésen, melynek kezdetét két oly nevezetes esemény jelöli, t. i. az, hogy felséges királyunk magyarul szól, nemzetiségünk tehát a' királyi széken helyet foglal, 's hogy ő felség a' nemzet közakarátának választottját István főherget a' nádori méltóságban megerősíteni méltóztatott. Mindkettőre nézve köszönetet fejeznék ki.

2szor, Megmondánám, hogy a' királyi előadások több oly tárgynak elintézésére hívják föl az ország rendeit, melyek az alkotmányos lét kifejtésére 's az o' szág szellemi és anyagi javának czélszerű javítások általi előmozdítására irányított köznemzeti ohajtással találkoznak, ő felségének tehát a' nemzet kívánatai iránt újabbán is tanúsított ezen kegyelmes hajlandóságát hálás elismeréssel fogadjuk.

3szor, Megmondánám, hogy a' minő szerencsésekknek tartjuk magunkat, hogy a' királyi előadásoknak első pontját ugy a' dynastia, mint az ország közös érdekében a' királyi szándok és nemzeti akarat tökéletes összhangzásával ikerült megoldanunk, ugy ohajtanók ezen öröndetes összhangzást a' királyi előadások többi pontjainál 's az ország szükségei által igényelt egyéb intézkedéseknél is biztosítva látni; 's azért kötelességünknek tartjuk loyális őszinteséggel fölemlíteni azon akadályokat, melyeknek elhárítása nélkül, ugy a' királyi szándoknak mint e' nemzet ohajtásainak sikerére 's intézkedésink foganatára nézve biztosak nem lehetünk.

4szer, Miképen tehát haladási czélzataink egyik fő akadályát abban látjuk, hogy az 1790: 10. t. cz. nem lett valóssággá, mert hazánk kormánzata nem bir azon önállással, 's függetlenséggel, mellyel törvény szerint birnia kellene: mi által nemzeti 's alkotmányos irányban haladásunk bizonytalaná tételik.

5szor, Másik akadály az, hogy az országnak sok ízben panaszolt sarkalatos sérelmei országgyűlésről országgyűlésre még mindig orvosolatlanok, 's több buzgó kívánatai teljesítetlenül maradtak, 's ez által a' hozandó bármely újvös törvények foganata iránt is annyival inkább kétség támad, mivel

6szor, Az 1836: 21. cz. végrehajtásának késelemes 's a' vallás-és váltó-törvényeknek az ország határvívidékei részében nemcsak foganatba nem vétele, de ki sem hirdetése a' törvények sikerének bizonytalanságát öregbítette

7szer, Hozzájárul ehhez, hogy a' törvényhozás alkotványos befolyása mellőzésében csak a' kormányhatalom egyoldalú terjeszkedésének irányá egy-bekben is tapasztalható; kívánom ennek bizonyításul megemlítenni:

a) Hogy a' főispáni hatóságok 's ezzel szoros kapcsolatban levő megyei szerkezetnek az 1723: 56. t. czikben megalapított consistentiája körül 1536: 36. t. cz. 's a' törvényhozás mellőzésével az adminisztratori rendszer behozatalára tett intézkedések által alkotványunk biztosságainak megnyugtató érzete csonkított.

b) Hogy a' kapcsolts részek közgyűlésére nézve a' szavazatjog körül ismét a' törvényhozás mellőzésével egyoldalú kormányrendelkezés jött közbe.

8szor, Kívánom kimondatni, hogy ezekre nézve külön fölterjesztésekkel fogunk ő felségéhez járulni, 's azon reményben, hogy a' főnforgó akadályok elhárítását, teljes készséggel hozzá fogunk ugy a' királyi előadásokban kijelölt, mint az ország szükségei által igényelt egyéb tárgyak elintézéséhez: kijelentvén, hogy intézkedésink közben a' zomszéd örökös tartományokali érdek-találkozásainknak méltányos kiegyenlítésére, hazánk országos önállásának 's törvényes jogainak megőrzése mellett annál nagyobb készséggel nyujtandunk segédkezel, minél erősebben meg vagyunk győződve, hogy ennek nébzségei nem a' köztüni szövetséges viszony természetéből, hanem a' birodalombeli kormányrendszernek irányából erednek, mely miatt valamint 1790: 10. t. cz. gyakorlati valótlanságát is fájlatjuk, ugy a' birodalommal közös statusviszonyaink intézésében hazánk érdekeit nem mindig eléggé méltányoltva tapasztaljuk.

9szer, Kívánom megmondatni, hogy figyelembe véve az elintézésre váró tárgyak sokaságát és fontosságát 's azoknak a' közállodalom sokszoru viszonyaira kiterjedő kapcsolatot, az ő felségé uralkodása alatt megkezdett reformok megkezdett szerencsés véghezvitelét csak ugy reményelhetjük, ha ő felségé az országgyűléseknek, Pesten a' teendők sokasága által mulhatlanul igényelt minden évbni megtartása iránt a' nemzetet előlegesen is megnyugtati méltóztatik.

Es most végezetül még egykét szót: Sokat hallunk, a' kormány nemzeti 's constitutionalis irányáról emlegettetni; én azt gondolom, hogy ezt in thesi is bajos emlegetni; valam eddig az 1790: 10. t. cz. val' ság nem lesz kivált miután ama rendszer, mellynek kormányunk befolyása alatt áll, nem alkotványos természetű.

Sokat hallunk arról is szólni, hogy a' kormánynak erősnek kell lenni. Egyetértek, de azon föltétel alatt, hogy az a' törvények megtartásáért fel lős legyen. Mi akarunk r'ndet, de nem a' szabadság árán. Biztosítsa ő a' szabadságot, és mi biztositjuk az ő számára az erőt, rendet föntartani.

Hogy az országgyűlés eredménytelen ne legyen, az hazánkban mondhatlan érdekében áll; de érdekében áll az a' kormánynak, érdekében a' birodalomnak, érdekében az uralkodó dynastiának is; mi ezt igen jól tudjuk. Ne gondolja senki, hogy mi ne tudnánk olvasni az idő jeleiben. Mi részünkről készséget és sokan a' tekintetes rendek közül különösebb készségeit is hoztak ide; mi otthon hagytuk az agitatonalis tér szenvedelmét, de érezzük állásunk fenségét 's méltóságát is. Mi itt szabad nemzet képviselői, itt minden személyes kegyelmeken fölül állunk; otthon pedig bármí szerény legyen is egy némelyikünk helyzete, nélkülözni tudjuk azt, mert reánk egy magasb jutalom vár, mint a' mit halandó ember adhat: a' lelkiismeret nyugalma 's a' teljesített kötelesség érzete. Mi fölfogva ez idő szerinti hivatásunkat, szeretnénk eldobhatni magunktól minden aggasztó emlékezetet, csak adják meg mit a' jelen boldogsága kíván, 's mit a' jövendő biztosítása igényel. Hogy nekem 's kikkel egyetértek, ez lista szándokom, eléggé mutatja az, hogy a' választóíratot ekként indítványozom; mert különbözőn vagy 15 gravaminás csatolmány indítványoztam volna — tárgyban fájdalom! nem szükölködünk. De mi, ha csak lehet, nem akarunk ószerű gravami' alis diaétát, amde a' törvények szentségét 's a' nemzet jogait megőni kötelességünk. Viszonozza a' loyaltást a' kormány hasonló loyaltással; emelje föl magát a' kornak 's hivatásának érzetére. Arról pedig legyen mindenesetre meggyőződve, hogy benünk mind loyaltás, mind ovatosság elegendő van arra vi-

gyázni, hogy ha még is eredménytelen lenne, ennek súlya sem István, sem világ, sem a' haza, sem ön lelkiismeretünk előtt reánk ne szálljon. Alkotványos irány 's a' nép és a' haza: ez jelszavunk. Aján'om indítványainkat a' t. rr. kegyes pártolásába.

S z e c h e n y i István mosonyi követ megemlité, mikép nem kívánt ma szólni; mert megvallja, egy részről azt látja, hogy a' kedélyek kicsit fel vannak ingerülve, — de meg Pest követe után, kinek maga Hermesz nyitá fel ékesszólásra ajkait, nehéz is szólni, 's kiról az Allg. Zeitungis azt mondá, hogy nálánál erősebb dialecticus; — azután meg saját meggyőződése itt kevés súlylyal is bir, mert, mint követ, utasításokhoz van kötve, mellyek saját magának sem tetszenek. — De csak mégis szól, engedelmet kérve, ha az iszonyú melegben lassan beszél. Mikor ezelőtt 22 évvel, mint kapitány, a' magyar országgyűlésen magyarul szólott, csak ugy ment neki, mint a' fejevári birka — (mellyet köz-tudomás szerint itatni nem szoktak) — a' mocsárnak. Akkor azt mondták róla „s e h t n u r d i e s e n v e r f l u c h t e n K e r l , e r m a c h t u n s n o c h C o n f u s i o n e n“ — azonban a' magyar nyelv ügye most már meglehetősen áll. — Mostani állása is, ugymond, sok előtt rejtély, mellyet ki-magyarázni nem tudnak, pedig viselete nem más, mint egy jó hajós rendszere, ki a' kedvező széllel, sziklák és fővénytorlatok közt, haladni akar, csak hogy e' haladás alkotványos irányban legyen. — Elkülönözt állásáról sokat és sokszor fog még szólni. Egyébiránt igen hibáznak, kik azt remélik, hogy ő Pest követe ellen valamely kakasviadalt fog kezdeni (nevetés); ennyire nem bolond, hogy afféle józ-lésű spectaculumot adjon a' magyar hazának, mellynek ugy is ősi büne a' meg nem egyezés — miszerint két egyed, kiknek mindegyike meglehetősen velővel bir, itt egymást con amore körmölje. Ő Pest tisztelt követének őszinte hazafiságáról soha sem kételkedett, és pedig hazafiságáról valódi alkotványos formában, mert vannak számos jó barátink, csak-hogy más modorban. — Nem akar hát vitázni, hanem sok mindent ki fog találni, mi szívén van, valamint kimondta ezelőtt 22 évvel országgyűlésen a' szokatlan magyar szót, melly most már fényben 's erőben él. — Szükségesnek tartja, hogy ez országgyűlés alatt teljes világosságba álltassék, hogy valamint nemzetiség dolgában e' s a' k magyarok akartunk lenni, ugy e' s a' k alkotványos uton 's formák közt akarunk előhaladni, 's máskép nem. Igen sokat szeretne mondani; de vejele szinte nem birja már e' szorjű melegséget, azután nem is készült előre, 's csak aphoristicce beszélhet, kellő összefüggés nélkül. — Mióta magyar hazánk össze van kötve Ausztriával, 's annyiféle nemzetiség, nemzet, szokás, irány egy fazékba keverve, ennyi bonyodalom közt természetes lön némi egyszerűsítésre 's amalgamizálásra törekvés, már vagy titkon 's mellékesen, vagy nyiltan 's egyenesen; 's ennek ismét természetes következtése lön némi separatismusi irány. De most senki sincs többé, a' kiseparatioról gondolkodni, valamint a' kormánynál senki sem gondolkodik többé a' felolvastásról 's amalgamizálásról. Állattuk minden részről, hogy sem Ausztria Magyarországot, sem ez azt nem subjidálta, hanem egymás mellett függetlenül állanak, 's mindegyik, bár a' másikkal egyetértésben, saját útján jár, valamint a' napsystemában szükséges, hogy mindegyik planetának meglegyen saját tengelye, melly körül forog, bár ismét többen együtt egy napsystemát képeznek. — Ezt előre bocsátva, a' mi az adresse-t illeti, magában ezen adresse nem nagy súlyu dolog, kicsit francia találvány, — a' a' francia nemzettől sokat lehet ugyan tanulni, de, ámbár 30 millió tagja van, 's igen szégyen geographiai állása, még sem dicsekedhet annyi politikai érettséggel, mint a' miellet mi elérhetünk, ha jól haladunk. — 'S minthogy most egy uj aera küszöbén állunk, beszéljük ki magunkat. Pest érd. követe azt is emlité beszéde végén, hogy Pesten tartandó évenkénti országgyűlést kíván. — Szóló ennél szükségesb teendőt jelen körülményeink közt nem ismer. Midőn a' fejedelem magyarul szólalt meg, 's ez által mintegy a' magyar holttest fölébredt, sokan 's a' szóló is, kimondhatlan gyönyört éreztek, mintha egy kedves halottat látnának életre kelni 's újat mozdítani. Mennyi fáradtság, küzdelem, kitűrés vala szükséges, míg ennyire juthattunk! — Szóloban azóta sok szép remény gerjedt az alkotványos haladás iránt is, mire oly nagy szükségünk van, mert most van ugyan nálunk a' constitutionnak némi váza, de alig van állapotunkban egy szeg, melly revisiót nem kíván. Borus idők után sugárok látván földerülni, reméli, hogy lehet még valami belőlünk; 's ki ekkor dolgozott a' közügyekben, most kétszeres erővel fog dolgozni ügyekezni; de hogy tehetjük ezt sikerrel évenkénti országgyűlés 's kényelmes tanácskozási hely nélkül? — Csak anarchia és reform közt van választás 's anarchiának, revolutionnak reform egyedüli antidotuma. Vannak uraságok, kik a' három calcaturás gazdaság czélszerűbbre változtatják, — ezt kell nekünk is tenni. A' mostani rendszer mellett egyes kiszakasztott dolgok javítása, föltozása lehetséges csak, de összefüggő munkálkodás nem, millyen u-

tán ő szomjazik. Míg ezt el nem érjük, addig afféle háztartásunk van, hol csak 3 évben számolnak egyszer 's illy háztartásnál a' csőd közel áll. — Többször említé már, ha nem tetszett is, ausztriai öszszeköttetésünk philosophiáját; mert ha sebeket akarunk gyógyítani, a' lehető legnagyobb mélységre kell lehatnunk. Kormányunk gyönyörű nagy városban lakik, mellynek azonban szelleme 's nyelve német, 's hol a' levegő pangó és anticonstitutionalis. Félre nem akar értetni; már Cicero megmondta, hogy azon levegőt kell szílnunk, mellyben lakunk, 's hogy nem minden levegő alkalmas mindenre; így p. o. patikában nem lehetne józú káposztát főzni, mert Taraxacum-izü lenne (nevetés). — Ezen állapotot meg kell gondolnunk; a' mi ohajtásunk: magyarság 's progressio és pedig alkotmányos uton 's czélunk: lehető legtöbb eredmény; de ha az említett differentiákat nem méltányoljuk, — valamint ha a' mi vágyainkat a' kormány nem méltányolja — mindkét részben keserü vér támad. — Sokszor volt már mondva, hogy az ördög nem olly fekete 's az angyal sem olly fehér, mint hiszik, és valóban szóló is azt hiszi, hogy az ördög legfőlebb brünett, az angyal pedig szőke; 's mondjuk ki nyilván, hogy egy azon tárgy különbözőkép mutatkozik. — Szóló sokszor ismételt, mert öregszik, 's ebben a' melegben is jőnek új eszméji, — ne vegyék hát rozsz neven, ha ismét elmondja, hogy igen hibáznak, kik azt mondják, hogy az igazság minden oldalról tekintve csak igazság marad. Gibraltarról azt mondta egyik utas, hogy hegytetőn áll, a' másik pedig azt, hogy nem áll hegytetőn, 's ki hinné? mindkettőnek igaza volt, mert egyik a' tengerről, másik a' szárazföldről jöve nézte; így vannak Budával is, ha a' Dunáról vagy a' hegyekről tekintjük. Alkalmazva már ezt viszonyainkra, bizonyos helyeken az országgyűlésben csak P a n d o r a s z e l e n c z é j é t látunk, 's rozsz szemmel nézik e' hű nemzet erőködeit azon czél felé, melly nem egyébb, mint magunk 's a' trón erősítése, holott mi meg vagyunk győződve, hogy nem akarunk sem anarchiát, sem revolutiót, hanem erősödést 's erősítést, a' haza 's az uralkodó-ház egyesült javát, a' mocsárból tisztulást. És ezt amott azért látják más szemmel, mert a' levegő, mellyben élnek, inconstitutionalis, holott mi Lékét, baráti viszonyt akarunk, mint Pest követe is; szólókész vért ontani a' dynastiáért, mint már tette is. de kész más részről alkotmányos fejlődésünkért utolsó csepp vért is lecsapoltatni. Ebben mind egyetértünk, a' kérdés csak az: „miként” körül forog, a' sokszor emlegetett modor körül forog. — Tekintsük, hogy állnak a' dolgok? — a' fejedelem, látjuk, loyális; látta, hogy nem akarunk egyebek, mint magyarok lenni — 's ha azt nem akarnók, bünösök lennünk — és magyarul szól hozzánk; most látni fogja, hogy alkotványosak akarunk lenni 's ezt azért, hogy erősödjünk és trónját is erősítsük. — Ha azonban az adresse ugy megy fel, mint Pest érd. követe javasolá, féltő, hogy csak keserűséget szül, mert a' dogokat különböző oldalról néztük, 's még a' közbirodalom nem látta át, hogy a' monarchia külön országainak napsystemához kell hasonlítani, hol a' külön planéták egy nap körül forogjanak ugyan, de saját tengelyeik körül is; igyekezni kell tehát a' hatalmat lehető legjobb kedélyben tartani; mondjuk ki, a' mi szívünkön fekszik, de keserűség nélkül, 's nem felejtve az említett helyzetet. — A' mi az egyes eseményeket illeti, az új administratori rendszer irányában az a' főellenvetés, hogy fizetésük van; pedig míg a' kormány így nyilvánosan fizeti embereit, addig legalább nincs machiavellismus. — Ismét engedelmet kér rendezetlen eszméiért; de úgy érzi magát e' melegben, mint a' rák, mellyet, humanitásból, szürkéből veresre változtatnak. — Hoszszu beszédének rövid értelme: hogy ne legyünk keserűk, ha a' dolog a' nélkül is megtörténhetik, mert ezen keserűséges tactiva nem czélhoz, hanem a' czéltól vezet el, 's utilizáljuk, a' mit a' kedvező csillagzatok engednek; — és csak ennyiben különbözik Pest követétől; — kérjük minden esetre, hogy Pesten jobb teremben tanácskozhassunk, ne ilyenben, mint ezen olasz kutyabarlangféle, mellyben az ember elájul, ha belép.

C s u z y P á l zalamegyei m. követ előtt czél a' szellemi szabadság, és anyagi jóllét, de azért az elsőből ezen utolsó kedvéért egy batkát sem enged; előbb a' sérelmeket akarja orvosoltakká látni, 's csak azután belé eszkeskedni a' kir. előadásokba. A' sérelmek közt főleg kiténik az administratori új rendszer, szónok tiszteli ugyan a' rendet, de ezt önkény árán vásárolni nem akarja. Hasonló sérelmet lát szónok abban is, hogy a' részmegek viszszakapcsolatását parancsoló törvény még mind ezen időig foganatosítva nincsen, 's a' horvátországi kormány-intézkedésekben, Pest indítványa mellett szavaz.

VIII. Kerületi ülés nov. 23kán. Elnökök: Simon János sopronyi, Semsey Albert sárosi követe; jegyző Szenti királyi Möricz; tárgy a' választókerületi tanácskozások folytatása. T o m c s á n y i József Békésmegyei követének a' pesti indítvány pártolása mellett tartott beszédét mult számunk adván kivonatban, a' sorozatot követve

utána L u k á c s Ignác temesi követ szavazatánál folytatjuk, ki megemlítvén a' kormánynak a' haladás terére lett lépését, úgy véli, hogy a' rr. sem tehetnek egyebet, mint a' czél elérésére békésen együtt munkálást 's ezért ő jelenleg a' választókerületben szót sem akar a' sérelmekről tenni, hanem inkább lehetőleg áradozni a' köszönő kifejezésekben; a' sérelmek orvosoltatásának sürgetése helyett szóló inkább reformtörvényeket ohajt, mihez bizonyosan el is jut, mihelyt a' tábla megkezdett politikájától elválva idejét a' kérdések megoldására fordítja. R ó n a y János csanádi követ olly tárgy és kérdésben, minő a' mostani, midőn a' nemzet királyához szól, csak az őszinte bizalmasságot javasolhatja, melly pedig nem ellenzi azt, hogy fájalminkat is elmondjuk; ennek következtében a' pesti indítványt pártolja. Szenti királyi Károly gőmörmegei követ kieszközölvén a' kir. előadások korszerűségére, a' nemzetiségnek felséges urunk által is méltánylására, úgy a' nádorválasztás sikerére, szavazatát a' pesti indítványra adja. (Folyt. követ.)

E l ő l e g e s. A' választókerületi tanácskozások novemb. 24, 25, 26, és 27kén foglalkoztaták az országos rendeket; gr. S z é c h e n y i István a' nov. 26ki XI. kerületi ülésben a' pesti indítványnak következő módosítását javasolá:

„Hálás elismeréssel fogadták az ország rendei ő felségének azon atyai elhatározását, melly szerint a' nemzetiség szent ügyét magasztos személyében a' fejedelmi székre emelve, mind azt, mi e' részben a' nemzetiség érdekében hátra lehet, eleve mintegy szentesíteni méltóztatott, — 's ennek folytán örömmel fogadják az ország rendei ő felségének a' törvényhozás tárgyalása alá bocsátott k. k. előadásait. A' nemzet hálijának maradandó emlékeül sietnek mindenek előtt alázattal kijelenteni: mikint a' fentisztelt k. k. előadások első pontjában kiűzött nádorválasztásra vonatkozólag, nem lehetett az ország rendeiére megnyugtatóbb érzés annál, hogy ugyanakkor, midőn az ország törvényes jogait 's méltó reményeit biztosítani törekedett, egyszerűen ez által a' felséges uralkodó ház iránti törhetlen hűséggel páros ragaszkodását is bizonyítani illy dicső 's ünnepléses alkalma lőn. — És épen azért az ország rendei szeretett fejedelmök iránti hű ragaszkodásukat mind inkább jobbizonyítandók, a' fiui őszinteség mint szinte alkotványos hibáikból folyó köteleességek ellen vétlenének, ha a' legjobb fejedelem előtt eltitkolnák, miként azon kívül, mellyeket a' mult országgyűlésekről az ország rendei ő cs. k. apost. felsége elibe már fölterjesztettek, a' közelebbi idők eseményeinek sorában újabban is tűntek föl jelenetek, mellyek a' nemzet alkotványoszerető keblében féltékenységet és aggodást ébresztének. Azonban szentebb az ország rendei előtt a' pillanat, ünneplésesebb az alkalom, semhogy szándékuk vagy céljuk lehetne érdemlegesen felhozni azokat most, és így ép akkor, midőn ő felsége k. k. előadásaiban nagy részben a' nemzet valódi szükségével találkozunk. — Az ország rendei tehát kijelentvén, miszerint azokat, mellyek a' nemzetnek fejedelme előtti őszinte felszólamlását a' szokott tárgyalások után szükségessé teendik, még ez országgyűlés folyama alatt fel fogják terjeszteni, az érintett k. k. előadások tárgyalásába eszkeskednek, e' közben azonban ő felsége magas figyelmét már most mély tisztelettel arra felhívni sietnek, mikint meggyőződésük szerint a' haladó kor igényei mulaszthatlanul követelni látszanak, hogy a' nemzet gyakoribb alkalmat nyerjen időszertit czélszerű alkalmazására azoknak, mellyek a' kellő percz elmulasztásával eredményhez ohajtott sikerrel alig vezethetnek, — 's ennél fogva önkint kívánatosá teszik úgy a' törvényhozás, mint a' végrehajtó hatalom érdekében, az országgyűlésnek évenként az ország központján Pest városában gyakorlásba veendő tartását, már csak azért is, hogy ekkint az 1790: 10. t. cz. értelmében a' törvényhozás és végrehajtó hatalom között szükségelt öszszhangzás könyebben kieszközölthessék.”

Melly indítvány mellett 's ellen másnap is folyván a' tanácskozás, végre K o s s u t h Lajos pestmegyei m. követ felhívására, hogy mivel a' szőnyegen forgó tárgy kellőleg lenne megvitatva, 's azok, kik ahoz eddig nem szólottak, véleményeiket szavazás közben is kijelenthetnék — határozának szavazatot, a' rr. elfogadják a' szavazást, 's mivel Baranya követe indítványa helyett a' mosonyi módosításra sok hajlott, a' szavazás e' kérdésre folyt: Mosonyi e' vagy Pest?

Az első, vagyis mosonyi módosítás mellett szavaztak: Árva, Bács, Baranya, Bars, Bereg, Csongrád, Esztergom, Győr, Hont, Krassó, Mosony, Pozsega, Sáros, Soprony, Szatmár, Szepes, Szerém, Temes, Tolna, Torontál, Verőcze, Veszprém, Horvátország, Jászkun kerület; ö s z s e s e n 22 megye. A' második, vagyis pesti indítványt pártolták: Abauj, Arad, Békés, Bihar, Borsod, Csanád, Fejér, Gőmör, Heves, Komárom, Liptó, Máramaros, Nógrád, Nyitra, Pest, Pozsony, Somogy, Szabolcs, Torna, Turóc, Ugocsa, Ung, Zala, Zemplén, Zólyom, Vas, Hajdu-és Túrmező kerületek; ö s z s e s e n 26 megye. Az oppositio többsége 4 voks.

Addig is míg a' legközelebb tartott rdi orsz. ülésről tudósitanánk, közöljük annak eredményét: Legujabb üze-

nete a' kk. és rrenek a' mélt. főrrhez a' kir. előadásokra teendő fölrás tárgyában: A' karok és rendek a' k. kir. előadásokra teendő fölrás javaslatát ide. l. alatt mellékelve közölvén, ő cs. kir. főhgségét teljes tisztelettel kéri, a' mélt. főrrket pedig bizodalmasan felszólítja, hogy azt elfogadni és ő cs. kir. fels. elibe leendő terjesztését hozzájárulásuk által elősegíteni méltóztatassanak.

I. Fölrási javaslat az 1847. sz. András hó 11kén kelt kegy. kir. előadásokra. Fels. 'sat. Felségednek ezen országgyűlésre egybehívott hűséges karai és rdei örömmel és a' siker huzdító reményével nyulunk a' törvényhozási terhes munkához. Örömmel: mert századok óta ez volt első alkalom, midőn a' magyar nemzet koronás királyának ajkairól nyelvének kedvelt hangjait hallani szerencsés volt. — A' siker huzdító reményével: mert midőn felséged főherczeg Istvánt a' nemzetnek ajándékozá, azon kapocs, mellyel az uralkodóházhoz és ezáltal a' szövetséges birodalomhoz, törvény, érdek és szivhajlam válthatlanul csatol, a' közös szeretet kölesönös zálogával lőn megerősítve. Fogadjá ezekért fels. a' nemzet buzgó háláját atyai kegyességgel. — Azt sem hagyhatjuk említettlenül: hogy Felségednek a' folyó november 11ik napjáról hozzánk intézett többi kegy. előadásai is olly kérdéseket tűznek előnkbe feladatol: mellyek megoldása, legnagyobb részben, régen táplált ohajtásink közé tartozik. Bizonyosságul szolgálunk ezek: hogy a' fejedelmek és nemzetek érdekei között nincs ellenkezés. És épen ezért: valamint sikerült a' kegy. előadások első pontját, az országgló ház és nemzet érdekeinek tökéletes öszszhangzásával megoldanunk; semmit inkább nem ohajtanánk: mint ezen örvendetes öszszhangzást a' királyi előadások többi pontjainál, és az ország szükségéi által igényelt egyéb intézkedéseknél is biztosítva látni. — Midőn tehát örömmel ragadjuk meg az alkalmat Felséged iránt hálánk és hű ragaszkodásunk nyilvánítására: egyszersmind köteleességünknek tartjuk egész őszinteséggel fölemlíteni azon akadályokat, mellyek elhárítása nélkül biztosítva nem lehetünk: hogy a' kir. szándok és a' nemzet ohajtása az eredményben mindenkor találkozik. Haladási czélzatink fő akadályát abban látjuk: hogy az 1790: 10ik törvényczikkely teljesen éltetben nincs; mert hazánk kormányzata nem bír azon önállással, mellyel e' törvény szerint birnia kellene. Sulyosbitja ezen akadályt az: hogy törvényhozásunknak és kormányzásunk rendszerének alapzatában is lényeges különbség létezik; mert ez az, mi okozza, hogy országgyűlésinken a' kor szükségéből fölmerült kérdések megoldásában, a' nemzet és kormány czélzatának öszszeegyeztetésére biztosan nem számithatunk.

Előleges, és egyéb sarkalatos sérelmeink, mellyeket országgyűlésről országgyűlésre sok ízben felpanaszlánk, még mindig orvosolatlanok: és ez által hozandó bármilly üdvös törvényink foganata iránt kétség annyival inkább támad: mivel törvényink végrehajtása és kihirdetése sincs teljesen biztosítva. Így az 1836: 21dik t. czikkely foganatba véve még most sincs; a' vallásbeli és váltó törvények pedig az ország határörvidéki részeiben kihirdetve sem lettek. — Hozzájárul: hogy a' törvényhozás alkotványos befolyása mellőztetésének és a' kormányhatalom egyoldalú terjeszkedésének iránya is tapasztalható. És e' részben bizonyosságul szolgálunk már csak azon intézkedések is, mellyek a' megyei szerkezetnek az 1723: 56 és 1536: 36 törvényekben megállapított rendszere körül az eddig kivételes administratori hivatal rendszeresítésével, ugyszinte a' kapcsoló részek közgyűlésére nézve, egyoldalul jöttek közben. — Az itt elősorolt egyes tények Felséged előtt állásunk általános felvilágosítására szolgálndnak. — Fentartjuk: hogy azok iránt nézetinket részletesen is fölterjeszthessük. Megjegyezzvén: miszerint a' fenkijölt akadályok elhárítását organikus átalakulásunk végsikerének nélkülözhetlen föltételeként tekintjük. — Meg vagyunk győződve, hogy ezen akadályok elhárítása 's az ezekből eredő ellentétek kiegyenlítése, az országgló ház, az öszszes birodalom és hazánk kölesönös érdekeiél fogva, Fels. nek egyedül népei boldogításra irányzott atyai gondoskodását elkerülni nem fogja. Ezért, ámbár azok sulya alatt, mégis teljes készséggel nyulunk, úgy a' kir. előadásokban kiűzött, mint egyéb az ország szükségéi által igényelt kérdések megoldásához és sérelmink orvoslásához.

Kijelentjük: hogy intézkedésink által, a' szomszéd örökös tartományokkal érdektalálkozásinknak méltányos kiegyenlítésére, hazánk országos önállása és törvényes jogai megőrzése mellett, annál nagyobb készséggel nyujtandunk segédkezet, minél erősebben meg vagyunk győződve: hogy ezen kiegyenlítés nehézségei nem a' közöttünk létező szövetséges viszony természetéből erednek. Nagy és nehéz a' következő idők feladata. A' miénk: alkotványos életünket és anyagi erőnket teljes mértékben kifejteni. Felséged: ezeket öszszes birodalma szellemi kifejlődésével és anyagi édekeivel öszszeegyeztetni — a' jog minden oldalról épségben tartásának és a' kor szükségéinek igényei

szerint. Figyelembe véve az elintézésre váró tárgyak sokaságát és fontosságát, és azoknak a közállodalom sokszerű viszonyaira kiterjedő kapcsolatát: nélkülözhetlen eszközül tekintjük, hogy országgyűlés évenként Pesten tartassék. — Kérjük Felsegedet: hogy ezen kívánata iránt a nemzetet — lőleg is megnyugtani kegy. méltóztassék. — Teljes reménnyel vagyunk: hogy eképen, a végnélküli örök jószágú Isten segítségével a nagy czél felé sikeres lépések történni fognak. Kik egyébiránt 'stb.

KÜLFÖLD.

ANGLIA. November 18kán délutáni órákban nyitott meg királyi bizottságilag az új parlament. Azon hir, hogy a királynő személyesen nyitandja meg a parlamentet, nagyszámu néptömeget csodított össze. A' hir azonban nem valósult. Az alsóházi pálczás (Stabträger) Sir Augustus Clifford, csakhamar két óra után jelent meg az alsóházban, hol már is több miniszter 's nagyszámu tagok gyűltek össze, 's a' főbiztosok nevében kéré a' követeket, miszerint a' felsőházba menjenek által a' parlament-nyitási kir. bizottsági levél meghallgatására. Ez megtörténvén, a' képviselők tüstint házokba tértek vissza 's elnökük választásához fogtak. Seymour lord a' volt elnök Shaw Lefevre Károly ismétli megválasztását indítványozá, 's a' róla mondott beszédét egész ház nagy tetszéssel fogadá. Shaw Lefevre végre egyhangulag a' ház zajos tetszése közt elnökké választottat. Erre az ujdon választott elnök köszönetet szavazott a' rá hintett magasztalásokért 's hű és pártatlan teljesítését ígérte kötelességinek. Erre Russell lord, ki szerencsét kívánt a' tisztelt urnak, a' tanácskozásnak más napra által-tételét indítványozá. — Más nap a' felsőházban királyi bizottság szokás szerint erősíté meg az alsóházi elnökválasztást 's az elnöknek, ki nagyszámu alsóházi tagok kíséretében a' felsőláz sorompjai előtt megjelent, kivánságára a' képviselőház kiváltságai fentartását, tanácskozási szabadságot, mentességét a' tagoknak személybörtöntől 's lehető legkedvezőbb magyarázatát a' képviselők mindentényei 's eljárásának a' korona résziről ígéré 's biztosítá. Az elnök, az alsóházba visszatér-á, jelentést tón a' megtörtént választás jóváhagyásról, köszönetet mondott még néhány szóban a' tagok részéről elismerésért 's elrendelé aztán kezdetét az egyes tagok megesketésének, mely is délutáni négy óráig folytatottat.

Nov. 17kei Morning Chronicle egyik állításából következtetik, hogy a' kormány egy billt szándékszik előterjeszteni a' zsidók felszabadítását illetőleg. Irland viszonyaira vonatkozólag, mikép az említett lap megjegyzi, a' kormány megeléglendő hitelkérréssel amaz országbeli szükülködők fölségelésére, tartalmasb rendszabályokat Irland társadalmi viszonyainak javítására karacsontuli időre hadasztván. Dublini legutóbbi tudósítások szerint egyébiránt a' különösen központi 's déli grófságokban elhatalmazó erőszakoskodások a' kormányt állítólag a' kényszerbill megújítására bírták 's az irlandi titkos tanács már tanácskozába is lépett e' végett a' főhelytartóval. A' jelenleg Irlandban állomásozó seregek száma 28,500 főre terjed! — Dublinból ismét egy orgyilkolásról tudósítanak. Hassard ur pénztárnok Fermanagh grófságban 's földbirtokos, nov. 13kán ismétlen kéztől lövést kapott, melytől két nap mulva meghalt. Azon kívül még két más agrariái indokból származott gyilkosság 's egy ölesi merény jelentetik. Tipperary, Clare, Limerick, Roscommon 's Kings County grófságokban ál-

lítólag névgyezékei keringnek a' nép közt azon földesurak 's jószágigazgatóknak, kik halálaldozatul kiszemeltetvük 's e' szerint ismét a' „fehérsuhancz“, vagy „szalagfi“ társaságok ujra támadásától tarthatni 's nincs O'Connell most, ki őket fékezni tudná. Iszonyatos névszerint egy gyilkosság, melyet Limerik szomszédjában követtek el. Puskákkal felfegyverzett két suhancz, feketére mázolt arcczal, bizonyos jószágigazgató, Ryan János, lakába törtek 's ez utóbbinak rohantak. A' fiatal nő, három kis gyermek anyja, körülkarolá férjét, védelmezendő őt, 's csakhamar halálosan találva földre rogyott. A' gyilkosok elszöktek 's az eskütszék a' szokott ítéletet hozta: „megöletve ismétlen kéz által.“ Egyébiránt katolikusok és protestansok különbség nélkül gyilkoltatnak meg; a' nemesség 's nagyobb haszonbérlek e' szerencsétlen grófságokban házaikba mintegy erősségbe torlaszozzák el immár magokat. Hova fog ez vezetni?

SPANYOLORSZÁG. Nov. 15kén nyitá meg a' cortes a' királynő saját fens. személyében. Ő felsége ünnepélyesen kocsizott a' senatusi palotába 's férje valamint az anyakirálynő fényes kísérettel követték őt. A' cortesnyitási trónbeszéd következőleg hangzik: „Tanácsos és követ uraim! Örömteljes megindulással látom önöket ismét a' trón körül összegyülekezve, mint mindenkor készekül annak ereje 's fényének igyekezeteikkel emelésére, 's a' rend és bennünket kormányzó, 's a' népjölet és béke alapjaul szolgáló intézvények megerősítésére. Diplomai viszonyaink a' velünk barátságos népekhez az utóbbi törvényhozó gyűlekezet óta semmi változtatást nem szenvedtek, 's legnagyobb elégtellessel jelentem önöknek, hogy római udvarrali alkudozásink, köszönet érte főleg egy apostoli követ jelenlétének Spanyolországban! szerencsés befejezéshez közelnek, mikép ez ugy az egyház közös főnökének atyai gondossága 's felvilágosult szelleméhez, mint egy jelesül catholicus nép ajtatossága 's érzelmeihez illik. Az anyaország igazságos gondosságának ótalma, 's kegyelése alatt hűséges tengerentuli tartományaink, melyek jólléte 's gazdagsága évenként gyarapodik, háborítatlan nyugalmat élveznek 's hamindjárt némely pontjain a' felszígatnek nem ugyanazon szerencsés körülmények uralkodnak is, mindazáltal reméllem, miszerint kormányom bölcs erélyessége, a' cortes közremunkálása 's a' szárazföldi valamint tengeri sereg igyekezetei 's hűsége csak igen hamar a' törvényuralmát biztosítandják. Miatán a' kormány még egyszer a' cortes közremunkálását hívá fel a' törvényes rend fentartására, 's maga részéről legszigorubb törvényességet 's minden lehető buzgóságot ígér a' nemzeti gazdagság emelése 's igazgatási reformok mellett — a' trónbeszéd tovább ekkép folytatottat: „ugyanazon időben a' kiadási 's bevételi költségvetés 1848ik évre és ha nem is a' kormányom által szándokolt, 's maga idején a' cortes jóváhagyása alábocsátandó gyökeres reformmal, legalább mégis az ország körülményei 's kor szüksége kívánta javításokkal elő fog terjesztetni. Még más nagyfontosságú 's elismert sürgetősségű törvényjavaslatok is kerülendnek önök elibe; névszerint az isteni tisztelet 's papság illő fentartását, egy a' legszentebb elvek 's alkotványos tanoknak alárendelt sajtószabadságot, törvénykezést 's más országos szükségeket illetőleg. A' cortes, reméllem azon buzgóság és munkássággal, melynek olly becses tanujeleit adá már, fogja azokat vizsgálat's tárgyalás alá venni.“ A' trónbeszéd befejezését a' szokásos szerencsekívánások 's egyezsége felszólítások képezik. Berga szomszédságában komoly öszszezapás for-

dult a' királyi sereg 's carlisták közt elő. Hiteles utasok tudósítása szerint a' királyi sereg nagy vereséget szenvedtek. A' carlisták állítólag nyert győzelem után magára Bergára rohantak 's annak őrségét felkoncizolták. Concha tábornok egy hadjárat akart Guizona vidékire intézni. Szokása ilylyetén járásában tetemes haderőt magával vinni 's ennek következtében Guizona felé vonultában is a' szomszéd erősségek hadlábait fölszedé. A' carlisták ezt tudván ugy lát-szik a' Bergából indult hadlábát meglesték, 's azt szélylyelvén, a' városra, mely is ugy szólván minden védelem nélkül maradt, rohantak. Concha tábornokra nézve minden esetre nagyon kellemetlen, hogy pályáját Cataloniában illetően módon kell bevégeznie. A' cataloniai főkapitányságot ismét Pavia tábornok veszi által.

SCHWEIZ. Nov. 12én. A' szövetségesek munkálat iról annyit tudhatni, hogy általok Freiburg több oldalról hadi zár alatt tartatik, fő hadi szállásuk Willisburg. Freiburgban a' szükség növekszik, egy font kenyér ára már is 20 kr. A' nagytanács összeült, a' város borzasztó helyzete 's a' teendők fölött tanakodandó. A' jezuiták e' cantont elhagyák, lakjuk hadi kórházzá alakították; a' jezuita intézetbeli növendékek az illető követségek kívánatára szabadon bocsátattak. A' szövetségi had főparancsnoka Dufours vitészsége, hadtudománya 's emberszeretete egyiránt ismértetek. Rilliet Constant, az első hadosztály vezére következő fölszólítást bocsáta az ostrom alá kerülendő freiburgiához: „Freiburgiak! a' schweizi közsövetség tagjai! A' szövetségi sereg állép határitokon, engedve a' közhaza, az öszses Schweiz szózatának. Halljátok ti is e' szózatot, mely azt kívánja, hogy bennünk bizzatok, hogy minket ne ellen-szég hanem szabadítóitok gyanánt tekintsetek. Idézzétek ujra föl a' rég elfojtott érzéseket; isten, ki e' Schweizot hazánkul alkotá, isten, kihez catholicus és protestans egyaránt imádkozik, parancsolja hogy egymást testvéreleg szeressük, 's felejtve az eddig történeteket, egy jobb érdekében egymásnak kezet nyujtsunk. Ha isten e' sugallatát megértitek, a' szövetségi csapatokat barátilag fogadjátok, 's ezekben viszont barátok 's védelmezőkre fogtok találni, kik készek véreket ontani, hogy igazaitok, szabadságotok 's függetlenségteket megőrizhessék, ezen javakat, melyekben ekkorig közösen osztozánk, 's miktől titeket megfosztani még gondolatban sem akartunk soha. Hadesapatink előnyomulása mutatja, miként állításaink nem üres szavak. Ti pedig fegyverzett férfiak hajtátok le fegyvereiteket! nem el-lőtünk, hanem zászlókn előtt, mely a' titeket is; ne hallgassatok az álbecsérzet hamis szózatára: a' valódi becsület azt kívánja, hogy zászlóink keresztjét diszben emeljük, nem pedig hogy kisebbsítük. Ha így teendetek, köztünk az ellenségeskedésnek vége, 's közületek mindaz, ki e' rész választja, a' közsövetség végpájsza alatt áll. De ha más-kelet cselekesztek, ha a' schweizi csapatoknak ellenszégletök, akkor ezek titeket áruló 's lázadókként fognak tekinteni 's veletek mint illyenekkel banni: ezen bánásmód gyászkövetkezése pedig azokra esik vissza, kik azt előidéztek. — Nov. 7kén, 1847. Rillies Lajos. — E' közben a' különsvöetségiek közt sem hiányzik az ellenizgatás, mi fájdalom, nem ritkán a' köznép tudatlansága, babona iránti hajlama 'sat. rovására történik. Illyen többi közt azon hiedelem: hogy a' berni csapatokat, mihelyt Freiburg határába lépnek, három napi vakság fogja el. A' szövetségi sereg Zug 's Luzern városokat is, miután önként meghódoltak, megszállották.

ÉRTESÍTŐ.

96ik szám.

1847.

Hirdetés.

A' nmságu magy. kir. udvari kincstári rendeletéből közhírré tétetik, hogy f. e. december. 14kén szent Miklóson, december 16kán pedig Rozsnyón jövő 1848. évre a' hradeki és lykavai kincstári uradalmak számára az alább következő gabnafajok 's mennyiségek szállítása árlejtés utján a' legkevesb szállítási bért kívánónak átfogadati. Szállítási hely és mennyiség: A' hradeki uradalom részére: tiszta búza 583; rozs 2379, árpa 2432, zab 462 pozsonyi mérő. A' lykavaiéra: tiszta 276, rozs 216 pozsonyi mérő. Az itt kitétt gabnamennyiségek egyik fele okvetlenül 1848diki január 15eig; másik fele pedig szinte 1848 april 30aig lesznek rendeltetésük helyére, t. i. az illető pénztárhivatalokhoz szállítandók, ezen fölül elkerülhetlenül megkívántatik hogy a' szállított gabona pozsonyi mérője átadáskor 72 itezét adjon; mi pedig a' gabnafajok súlyát illeti, tiszta búza p. méreje 80, rozsé 78, árpaé 60, zabé 47 fontot nyomjon. Ehez képest a' szállítási akarók személyesen, vagy törvény szerű fölhatalmazás-

sal ellátott képviselőik által fönkített napon és helyeken délelőtti 9 óráig jelenjenek meg; irásbeli ajánlatukhoz pénzbiztosíték is kapcsolassék, 's pedig a' Hradekre tendő szállítást illetőleg ezer pft., a' lykavaira pedig három száz forint pp; ezen fölül a' szállítási öszszegehez mért 10 % bánatpénz akár készpénzül akár statuskótelezvény. kben csatoltassék azon nyilatkozattal együtt: miszerint ajánlkozó az árlejtési föltételeknek magát előre aláveti. Ily ajánlatok legfőljebb a' kitéző határnapot megelőző esteig t. i. a' hradeki szállítást illetőleg f. e. december 13aig, a' lykavaira nézve pedig legkésőbb dec. 15eig az uradalmi igazgatóhoz (praefectus) nyujtassanak be. Kik pedig személyesen, vagy meghatalmazottak által jelenendnek meg, a' fönkített 10 % bánatpénzt 's biztosítéki öszszeget árverés előtti nap t. i. a' hradekire nézve dec. 13kán az ottani, lykavaira nézve pedig dec. 15kén a' lykavai, kincstári számtartó hivataloknál leteendik, hogy másnap az árlejtés annál könyebben melessen véghez. A' letéteményekről térítetvényt veendnek, másnap árlejtésről az árlejtési bizottságnak előmutatandót. Megjegyzendő azokra nézve, kik i-

rásbeli ajánlatokat nyujtanak be, hogy az árlejtés napján pecsét alatt beadandó ajánlat-ismétléshez az általok annak idejében letett bánat és biztosítéki-pénzről szólo kamarai urod. pénztárhivataltól nyert bizonyítványt eredetiben csatolják, ha pe-

dig az árlejtésre személyesen jelenének meg, ezen bizonyítvány hiteles mását mutatassák be. Az árlejtési 's szerződési egyes föltételek a' hradeki kir. kincst. igazgatóság hivatalnál megtekinthetők. 2-3

Ujan megjelent munkák!

Trattner és Károlyi könyvnyomató intézetükben uri-utca 453. sz. alatt és minden hiteles könyvárusnál kapható

Ö r ö k v á l t s á g

irta Zsoldos Ignác fenséges István cs. k. főherczeg és Magyarország Nadorának ajánlva. — Ára csinos borítékba füzve 40 kr. pp.

Illustratio Critica Situs et Ambitus

Slavoniae et Croatiae

quam in usum Croatarum latine adornavit Georgius Gyurikovits. Posonii, 1847 Pars III.

Ugyanazoknál megszerezhető továbbá:

ÖSISÉG

Gosztonyi Miklóstól 2dik kiadás borítékba füzve ára 40 kr. pp.